

Musik - Konst - Teater

Alumners erfarenheter av utbildning och arbetsliv

Databearbetning, intervjuer och sammanställning har genomförts av Jens Sjölander

Utvärdering
Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund
Tel. vx: 046-222 00 00
Tel: 046-222 94 53
Fax: 046-222 40 07

ISBN 978-91-978786-5-4

Serien Utvärdering Rapporten är en fortsättning av serien Utvärderingsenheten Rapporten (ISSN 1401-775X). Rapporterna är publicerade på webben och nås via länken <http://www5.lu.se/anstaelld/forskning-undervisning/rapporter-och-barometrar>

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Presentation av undersökningen	10
1.1 Syfte och frågeställningar	10
1.2 Metod	11
1.3 Enkätstudien	11
1.3.1 Urval, svarsfrekvens och representativitet	11
1.3.2 Svargruppen	12
1.3.3 Enkätstudiens redovisningsnivåer	12
1.4 Intervjustudien	13
1.5 Tidigare studier	14
1.6 Rapportens disposition	16
2. Arbete och etablering på arbetsmarknaden	17
2.1 Erfarenheter av undervisning	19
2.2 Kortare konstnärliga uppdrag	20
2.3 Alumnernas etablering på arbetsmarknaden	22
2.4 Alumnerna anställningsförhållanden inom det konstnärliga området	24
2.5 Yrkestitel och yrkesidentitet	25
2.6 Trivsel med arbetet, möjligheter att påverka arbets-situation och lön	28
2.6.1 Tror sig alumnerna arbeta med musik, konst eller teater om tre år?	29
2.7 Jämställdhet inom det konstnärliga området	30
3. Utbildning och arbete	33
3.1 Utbildningens betydelse för alumnernas utveckling till professionella konstnärer	33
3.2 Utbildningens betydelse för alumnernas konstnärliga färdigheter	34
3.2.1 Tekniska och kreativa färdigheter	35
3.3 Undervisningens uppläggning och omfattning	38
3.3.1 Musikhögskolan	38
3.3.2 Konsthögskolan	40
3.3.3 Teaterhögskolan	41
3.4 Utbildningens betydelse för alumnernas yrkeslivsrelaterade förmågor och personliga nätverk	42

3.5	Har utbildningarna förberett alumnerna för yrkeslivet?	43
3.5.1	Musikhögskolan	44
3.5.2	Teaterhögskolan	46
3.5.3	Konsthögskolan	47
3.6	Alumnernas användning av sin utbildning i sitt yrkesutövande	49
3.7	Valt att åter utbilda sig inom det konstnärliga området?	49
4.	Referensförteckning	51
	Bilaga 1. Enkät	53
	Bilaga 2. Tabell: Representativitet	59
	Bilaga 3. Tabell: Alumnernas försörjningsgrad sedan avslutad utbildning	60

Sammanfattning

I denna rapport redovisas resultaten av en undersökning av tidigare studerande vid den Konstnärliga fakulteten vid Lunds universitet. Fakulteten består av tre konstnärliga högskolor: Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Konsthögskolan. Samtliga är belägna i Malmö. Undersökningens syfte är att undersöka alumnernas yrkesrelaterade utveckling och hur de i efterhand värderar sin utbildning inom det konstnärliga området. Undersökningen bygger på en enkätstudie som riktats till alla alumner som avslutade sina studier mellan åren 2002 – 2007 samt semistrukturerade intervjuer med 38 alumner från de olika utbildningsinriktningarna. Enkäten distribuerades till 474 alumner och den besvarades av 247, vilket motsvarar en svarsfrekvens på omkring 50 %. Resultaten av enkätstudien redovisas utifrån respektive konstnärsutbildning. För Musikhögskolan redovisas dessutom resultaten med utgångspunkt i utbildningsinriktning. Musiklärarutbildningen med inriktningen instrumental och ensemble (IE) utgör en redovisningsgrupp och musiklärarutbildningen med inriktningarna grundskola och gymnasium (G) samt musik och annat sidoämne (GA) har slagits samman som en annan grupp. Vidare har musikerutbildningen och komposition och arrangering slagits samman och benämns musikergruppen. Slutligen utgör kantorsutbildningen och organistutbildningen redovisningsgruppen kyrkomusiker.

I det följande sammanfattas studiens viktigaste resultat.

Etablering på arbetsmarknaden och arbete inom det konstnärliga området

Studien visar att de allra flesta av alumnerna fått arbete inom musik, konst eller teater sedan de avslutade studierna. Senast sex månader efter avslutad utbildning hade nio av tio från Teaterhögskolan och Musikhögskolan funnit arbete inom sitt konstnärsområde. Samma sak gäller för åtta av tio från Konsthögskolan.

Långt ifrån alla hade dock sin heltidsförsörjning inom konstnärsområdet. Detta gällde för ungefär hälften av alumnerna från Teaterhögskolan respektive Musikhögskolan och en tredjedel från Konsthögskolan. Fyra av tio alumner från Musikhögskolan och Konsthögskolan hade erfarenhet av arbetslöshet sedan de avslutade utbildningen. Teaterhögskolealumnerna hade varit arbetslösa i något högre grad. Från Musikhögskolan arbetade musikerna heltid i något mindre utsträckning än alumnerna från de övriga

utbildningsinriktningarna. Musikerna hade även varit arbetslösa i något högre grad.

Alumnerna från musiklärarutbildningarna IE och G/GA hade föga överraskande omfattande erfarenheter av undervisning på skilda nivåer inom utbildningssystemet. Det var dock ingen ovanlighet att alumner från musikergruppen engagerats i undervisning. Detta gällde för drygt fyra av tio. Olika former av kortare konstnärliga uppdrag förekom inom samtliga konstnärsområden. Inom musikergruppen hade drygt sju av tio alumner genomfört spelningar under 2009. Sett till antal spelningar kan noteras att alumnerna med musiklärarutbildning var minst lika aktiva som alumnerna från musikerprogrammet. Bland alumnerna från musiklärarutbildningen IE hade så många som åtta av tio haft spelningar. Sex av tio skådespelare hade haft kortare konstnärliga uppdrag i form av röstjobb eller filmuppdrag. Bland konstalumnerna hade drygt tre av fyra ställt ut under 2009 och den vanligaste utställningsformen var grupputställning.

Beträffande alumnernas konstnärliga verksamhet kan vissa skillnader mellan män och kvinnor noteras. Majoriteten av dem som aldrig försörjt sig inom det konstnärliga området var kvinnor och männen från Musikhögskolan hade i genomsnitt fler spelningar än kvinnorna. Mest tveksamma till om deras yrkesområde präglades av jämställdhet var skådespelarna.

Anställningsform och yrkestitel

Alumnernas anställningsform inom det konstnärliga området skiljde sig åt mellan de tre konstnärsområdena. För skådespelarna dominerade tidsbegränsade anställningar medan alumnerna från Musikhögskolan vanligtvis var tillsvidareanställda. Det var främst musiklärarna som hade en tillsvidareanställning medan alumnerna från musikergruppen oftare hade egen firma eller en timanställning. Det är noterbart att nästan en tredjedel från Musikhögskolan startat egna företag (27 %) och detta gällde företrädesvis för musikerna. Att starta eget företag var ännu vanligare för alumnerna från Konsthögskolan. Härifrån var nästan nio av tio egna företagare.

Nästan nio av tio alumner från Teaterhögskolan och Konsthögskolan beskrev sin yrkestitel som skådespelare respektive konstnär. Vanligaste yrkestitlar bland alumnerna från Musikhögskolan var musiker, musiklärare samt en kombinerad yrkestitel som musiker och musiklärare.

Yrkesidentitet och trivsel med arbetet

Alumnerna trivdes som regel med sitt yrke och åtta av tio trodde sig fortfarande arbeta inom sitt konstnärsområde om tre år. Sju av tio skulle absolut eller troligen valt att åter utbilda sig till ett yrke inom musik, konst eller teater. De flesta av alumnerna från Teaterhögskolan (77%) och Musikhögskolan (72%) ansåg sig i stor utsträckning klara sig på sin lön genom arbete inom sitt konstnärsområde. Mer än var tredje konsthögskolealumn (37%) uppgav dock att så inte var fallet. Samtidigt menade konstnärerna som regel att de i hög grad kunde påverka sin arbetssituation. Detta gällde för betydligt färre av teaterhögskolealumnerna. Mot bakgrund av växelvisa vinstidsanställningar beskrevs arbetsvillkoren som osäkra och flera menade att arbetsmöjligheter inte sällan var relaterade till den enskilde skådespelarens tillgång till personliga nätverk. Drygt sju av tio musikhögskolealumnerna instämde helt eller till stor del i att de hade lätt att finna arbete. Detta gällde bara för drygt en tredjedel (35%) av konstalumnerna.

Mer än tre av fyra alumner från de tre konstnärliga utbildningarna hade i hög utsträckning en yrkesidentitet i linje med sin konstnärliga utbildningsinriktning. Detta gällde främst för alumnerna från Teaterhögskolan där nästan alla i hög grad hade en yrkesidentitet som skådespelare. Föga överraskande varierade yrkesidentiteten med vilket slags arbete som alumnerna utförde. Ju mer alumnerna arbetade inom sitt konstnärsområde, i desto högre grad hade de också en yrkesidentitet i linje med sin utbildningsinriktning. I sammanhanget urskiljde sig dock Konsthögskolealumnerna. Medan yrkesidentiteten i högre utsträckning var kopplad till yrke och försörjning bland alumner från Teaterhögskolan och Musikhögskolan framstod konstnärernas yrkesidentitet snarare vara kopplad till ett livsval. Oberoende försörjningsgrad framstod yrkesidentiteten som konstnär stark bland många av konsthögskolealumnerna.

Koppling mellan utbildning och arbete

Oavsett konstnärligt utbildningsområde ansåg alumnerna att utbildningen bara i viss mån haft betydelse för deras förmåga att hitta jobb. Utbildningens betydelse för att etablera personliga nätverk värderades högre och allra högst av alumnerna från Konsthögskolan. De som etablerat ett personligt nätverk under utbildningstiden hade också i högre grad fått ett arbete inom det konstnärliga området. Detta gällde inom samtliga konstnärsområden.

Samtidigt som alumnerna tvekade i fråga om utbildningens betydelse för deras förmåga att hitta ett arbete framhöll de flesta, omkring åtta av tio, att

de i hög utsträckning haft användning av utbildningen i sitt yrkesutövande. Särskilt stor användning av utbildningen hade alumnerna från Teaterhögskolan. Enstaka alumner menade att de inte haft någon användning av utbildningen i sitt yrkesliv och dessa stod som regel utan försörjning inom sitt konstnärsområde.

Även om merparten alumner haft användning av sina studier i yrkeslivet framhöll ett flertal att de saknat en del arbetslivsrelaterade färdigheter. Mot bakgrund av sina arbetslivserfarenheter framhöll teaterhögskolealumnerna att de saknat kunskaper om framförallt CV-skrivande och marknadsföring. Konsthögskolealumnerna menade sig haft bristande kunskaper om konstnärernas komplexa arbetsmarknad samt om stipendiesystemet och gallerierna. Medan alumner från musikergruppen saknat kunskaper i ekonomi och marknadsföring framförde alumner från de pedagogiska utbildningarna att de haft bristande färdigheter i administration och saknat pedagogiska verktyg att hantera elever med särskilda behov. Samtidigt som alumner således upplevt sig lida brist på en del arbetsrelaterade färdigheter framfördes olika åsikter beträffande behovet att förändra utbildningen. Medan några menade att utbildningen borde gett dem dessa kunskaper under utbildningstiden betonade andra det egna ansvaret att ta till sig dessa färdigheter efter avslutad utbildning. Medan somliga påtalade utbildningens ansvar betonade andra snarare det egna ansvaret.

Alumnperspektiv på undervisning och lärare

Flertalet alumner var överlag nöjda med sin utbildning och de ansåg som regel att den haft stor betydelse för deras konstnärliga utveckling. I synnerhet gällde detta för förmågan att beskriva, analysera och tolka konstnärlig form och förmågan att kritiskt reflektera över konstnärliga uttryck. Samtidigt gjorde alumner inom alla tre konstnärområden ofta en åtskillnad mellan tekniska/hantverksmässiga och mera konstnärliga färdigheter. Utbildningen tillskrevs en stor betydelse då det gällde att utveckla de tekniska/hantverksmässiga färdigheterna i musik, teater eller konst. Dock framfördes viss kritik beträffande balansen mellan de tekniska/hantverksmässiga och de konstnärliga färdigheterna i undervisningen och några alumner riktade kritik mot en utbildning som i högre grad upplevdes som tekniskt än konstnärligt orienterad. Kritiken framfördes främst av alumner från Musikhögskolan.

Överlag skattades lärarna högt och de bedömdes som både kompetenta och engagerade. Det framgick dock att den individualiserade utbildningsform som i stor utsträckning gör sig gällande inom de konstnärliga utbildningar-

na kan medföra ett visst mått av beroendeställning till enskilda lärare. Alumner från musikergruppen och Konsthögskolan uttryckte vidare att ett stort ansvar för undervisningens kvalitet och inriktning tidvis läggs på studenterna själva. Mot denna bakgrund ansåg några alumner att utbildningen kunde upplevas som konturlös och svagt strukturerad. Andra alumner uttryckte emellertid uppskattning för en undervisningsform där ett stort mått av egentid och eget ansvar sågs som en central förutsättning för konstnärlig utveckling. Situationen för de pedagogiska utbildningarna vid Musikhögskolan liksom utbildningen vid Teaterhögskolan framstod i detta avseende som annorlunda då en större del av utbildningen vid dessa utbildningar bedrivs i grupp.

1. Presentation av undersökningen

I denna rapport redovisas resultaten av en alumnundersökning av den Konstnärliga fakulteten i Malmö som gjordes under perioden mars 2010 till juni 2010. Bakgrund till undersökningen står att finna i Lunds universitets handlingsplan för kvalitetsarbete där det framgår att en alumnundersökning av den Konstnärliga fakulteten skall göras under 2010 (Lunds universitet 2009). Den Konstnärliga fakulteten vid Lunds universitet består av Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Konsthögskolan, samtliga belägna i Malmö. Musikhögskolan och Teaterhögskolan tillhör sedan 1977 Lunds universitet och Konsthögskolan sedan 1995.

Musikhögskolan, med omkring 600 studenter, utbildar framtida musiker, kyrkomusiker och musiklärare. På Musikhögskolan finns flera olika inriktningar: Musikerutbildning, Komposition och arrangering, Kantorsutbildning, Organistutbildning samt Musiklärarutbildning med inriktningarna grundskola och gymnasium (G), musik och annat sidosämne (GA) samt instrumental och ensemble (IE). Inom de flesta utbildningsinriktningar erbjuds utbildning inom olika musikaliska genrer så som klassisk, jazz, rock, folkmusik mm. Vid Teaterhögskolan utbildas skådespelare och dramatiker. På Konsthögskolan utformar de studerande sin egen individuella studiegång genom att välja från ett brett utbud av kurser inom teknik, gestaltning och teori. Antagning till utbildningarna inom den Konstnärliga fakulteten görs efter inträdesprov där de sökande skall visa upp sina kunskaper inom musik, konst eller teater. Söktrycket är generellt högt och till såväl Teaterhögskolan som Konsthögskolan tas omkring femton studenter per år in.

1.1 Syfte och frågeställningar

De alumner som ingår i undersökningen avslutade sina studier under perioden 2002 – 2007. Studiens syfte är att undersöka deras yrkesrelaterade utveckling och hur de i efterhand värderar sin utbildning inom det konstnärliga området. Undersökningen avser att besvara följande övergripande frågeställningar:

- 1) Vilken typ av sysselsättning har alumnerna haft sedan avslutade studier?
- 2) Hur värderar alumnerna sin utbildning i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden?

1.2 Metod

Arbetet med alumnundersökningen påbörjades i mars 2010. I samråd med företrädare för de tre konstnärliga områdena enades om en kombinerat kvantitativ och kvalitativ undersökning bestående av en enkät- och en intervjustudie.

1.3 Enkätstudien

Ett enkätformulär konstruerades i samråd med företrädare för den konstnärliga fakulteten (Bilaga 1). Samma enkät distribuerades till samtliga alumner och de flesta frågeställningar kunde besvaras oberoende studieinriktning. Enkätundersökningen genomfördes under en tvåmånadersperiod och inom ramen för denna skickades två påminnelser ut.

1.3.1 Urval, svarsfrekvens och representativitet

I enkätundersökningen ingår alumner som avslutade sin utbildning mellan 2002-2007.¹ Eftersom undersökningen i huvudsak är arbetslivsrelaterad ingår dock inte alumner som efter 2007 fortsatt att studera.² Mot bakgrund av dessa urvalskriterier består urvalsgruppen av 474 alumner och enkätformuläret skickades till samtliga. Enkäten besvarades av 247 alumner vilket ger en svarsfrekvens motsvarande 52 %. Vissa skillnader förekom dock mellan de olika högskolorna.

Tabell 1.1: Urval och svarsfrekvens

	Urval	Svar	Svarsfrekvens %
Musikhögskolan	338	180	53
Teaterhögskolan	74	39	53
Konsthögskolan	62	28	45
<i>Totalt</i>	<i>474</i>	<i>247</i>	<i>52</i>

Enkätstudiens representativitet bedöms i huvudsak vara god. Svarsgruppen liknar urvalet med avseende på ålder och utbildning (se Bilaga 2). Kvinnor har dock besvarat enkäten i något högre utsträckning än män och alumner bosatta i Malmöregionen har svarat i lägre utsträckning än alumner bosatta i övriga delar av landet.

¹ I urvalet ingår både studenter som tagit ut examen och studenter som fullföljt utbildningen utan att ta ut examen.

² Alumner som efter 2007 studerat mer än 7,5 hp vid Lunds universitet ingår inte i undersökningen. Eftersom uppgifter om vidare studier bara kunnat kontrolleras i förhållande till Lunds universitet kan emellertid alumner som fortsatt studera vid annat lärosäte ingå i urvalet.

1.3.2 Svargruppen

Medelåldern för de som besvarat enkäten är 32 år. Majoriteten är bosatta i Skåne och nästan var tredje (30 %) är bosatt i Malmö. Näst efter Malmö har knappt var femte angett Stockholm som bostadsort. Från samtliga tre högskolor har nio av tio föräldrar som var födda i ett nordiskt land. Något under hälften (45 %) av alumnerna har hemmavarande barn. Drygt en tredjedel hade gjort något studieuppehåll under sin utbildningstid, något som var betydligt vanligare för alumnerna från Musikhögskolan och Konsthögskolan än från Teaterhögskolan. Medan drygt var tredje alumn från Musikhögskolan och var femte från Konsthögskolan hade gjort något studieuppehåll gällde samma sak bara för en alumn från Teaterhögskolan. Oftast hade tiden för uppehållet varat mellan en till två terminer och vanligaste skäl för studieuppehållet var arbete eller andra studier.

1.3.3 Enkätstudiens redovisningsnivåer

Resultaten av enkätundersökningen redovisas för den totala gruppen alumnerna och för att möjliggöra jämförelser mellan de olika utbildningsområdena görs en särredovisning av resultaten för alumnerna från Konsthögskolan, Teaterhögskolan och Musikhögskolan. I möjligaste mån särredovisas även Musikhögskolans olika inriktningar.

Musiklärarutbildningen med inriktningen instrumental och ensemble (IE) utgör en redovisningsgrupp och musiklärarutbildningen med inriktningarna grundskola och gymnasium (G) samt musik och annat sidoämne (GA) har slagits samman som en annan grupp. Vidare har musikerutbildningen samt komposition och arrangering slagits samman och benämns musikergruppen. Slutligen utgör kantorsutbildningen och organistutbildningen redovisningsgruppen kyrkomusiker. De olika redovisningsgrupperna och det empiriska underlaget för respektive grupp framgår av tabell 1.2.

Tabell 1.2: Antal alumner per redovisningsgrupp avseende Musikhögskolan.

Redovisningsgrupp	Antal	Specifisering (inriktningar och antal)
Musiklärarutbildning IE	39	Instrumental och ensemble (IE)=39
Musiklärarutbildning G och GA	40	Grundskola/gymnasium (G) =35 Grundskola/annat ämne (GA) =5
Musiker	63	Musikerutbildningen = 58 Komposition och arrangering =5
Kyrkomusiker	17	Kantorsutbildningen =7 Organistutbildningen =10
Dubbla utbildningar	17	
Okända	4	
Tot.	180 ³	

Framförallt gällande musikerna bör noteras att antalet alumner som gått musikerutbildningen är betydligt fler än de som gått inriktningen komposition och arrangering. Resultaten för musikergruppen avspeglar således i synnerhet bedömningar från musikerutbildningens alumner.

1.4 Intervjustudien

I syfte att få fördjupad kunskap om alumnernas arbetssituation och syn på sin utbildning genomfördes 38 intervjuer med alumner från de tre konstnärliga högskolorna. Intervjuerna var semistrukturerade och gav alumnerna tillfälle att utifrån sina arbetslivserfarenheter beskriva och utveckla synen på sin utbildning. I en semistrukturerad intervju kan frågorna variera allt efter respondentens specifika erfarenheter. Intervjuerna struktureras dock alltid kring vissa bestämda teman. Teman för denna undersökning var:

- alumnernas aktuella yrkessituation samt yrkeskarriär
- alumnernas syn på sin utbildning, dess starka och svaga sidor samt i vilken omfattning den förberett dem för yrkeslivet
- alumnernas yrkesidentitet

14 intervjuer gjordes med alumner från Musikhögskolan respektive Teaterhögskolan. Från Konsthögskolan genomfördes intervjuer med 10 alumner. I urvalet av intervjuerpersoner eftersträvades en spridning med avseende på utbildningsinriktning, kön, år för avslutad utbildning samt aktuell bostads-

³ Varav 17 alumner hade dubbla examina inom det musikaliska området. De flesta av dessa (12 alumner) hade kombinationen musiker och IE och fem andra kombinationsformer. Dessa ingår då Musikhögskolans alumner aggregerats och jämförelser görs mellan de tre utbildningsområdena men särredovisas inte vid jämförelser mellan Musikhögskolans olika utbildningsinriktningar.

ort. Alla intervjuer utom fem gjordes per telefon.⁴ Intervjuerna, som i snitt varade mellan 30 minuter och en timme, spelades in samtidigt som anteckningar gjordes löpande under intervjuernas gång. Efter varje intervjutillfälle gjordes en skriftlig sammanfattning av intervjun med stöd av anteckningarna och särskilt relevanta delar transkriberades sedan i sin helhet. Individuella framställningar i rapporten som bygger på de kvalitativa intervjuerna har i så stor utsträckning som möjligt anonymiserats.

1.5 Tidigare studier

Under 2007 gjorde Högskoleverket en genomgång av de konstnärliga utbildningarna i landet. Utbildningar som utvärderades var musikerutbildningarna (HSV 2007:28 R), utbildningarna i scenisk gestaltning och produktion (HSV 2007:26 R) samt utbildningarna i fri konst (HSV 2007:25 R). Högskoleverket gav genomgående utbildningarna i fri konst samt i scenisk gestaltning och produktion goda omdömen men landets musikerutbildningar kritiserades för bristande omfattning i undervisning. 2005 utvärderade Högskoleverket även landets lärarutbildningar och musiklärarutbildningarna vid Lunds universitet gavs i huvudsak goda omdömen (HSV 2005:17 R).

Under 2004 lät Musikhögskolan genomföra två alumnundersökningar, en av Musikhögskolans musikerprogram (Flodén 2004) och en av lärarutbildningarna (Arstam 2004). I alumnundersökningen av musikerutbildningen kontaktades 171 studenter som avslutat sina studier under åren 1995 – 2000. Syftet var att undersöka vad de tidigare studenterna arbetade med, hur de såg på sin yrkessituation samt hur de i efterhand betraktade sin utbildning. Alumnerna fick besvara en enkät och enkätstudien kompletterades med intervjuer. Överlag framtonar en tämligen positiv bild av de före detta musikerstudenternas syn på sitt studie- och yrkesval. 83 % hade arbete inom musik och 71 % var mycket positiva till den undervisning de fått i sitt huvudinstrument. 61 % av respondenterna skulle absolut säkert eller troligtvis ha valt att åter utbilda sig till musiker.

Utvärderingen pekade dock på att många av respondenterna upplevde en bristande koppling till yrkeslivet och menade att utbildningen kunde ha

⁴ I fyra av intervjuerna möttes utvärderaren dock med alumnen personligen och i ett fall gjordes en intervju via chattprogrammet MSN (Microsoft Network). Detta metodologiska grepp visade sig fungera väl och ha sina klara fördelar då såväl frågor som svar skrivs ned direkt och ordagrant under intervjuens gång som därför inte behöver transkriberas.

gjort mer för att förbereda studenterna för deras kommande arbete (Flodén 2004). I synnerhet var det frilansande musiker och personer som inte arbetade med musik som ansåg att livet som musiker inte stämte med den bild de haft under utbildningen och brister i utbildningen som framkom var en avsaknad av kurser i marknadsföring, ekonomi och annan praktisk kunskap (ibid.). Musiker med fasta anställningar var emellertid betydligt mer positiva (ibid.). Resultaten är intressanta att jämföra med den alumnundersökning av musklärarytbildningarna i Malmö som gjordes ungefär samtidigt. I denna konstateras att bilden som alumnerna fått av yrkeslivet under tiden på musikhögskolan var ganska god (Arstam 2004 s 22). Att döma av dessa undersökningar verkar det alltså som om musklärarytbildningen i högre grad förberedde studenterna för det kommande yrkeslivet än musikerutbildningen. Till viss del förklaras detta sannolikt av att alumnerna från musklärarytbildningen studerar mot ett yrke som i flera avseenden kan uppfattas som mera avgränsat och väldefinierat. Skillnaden påverkas sannolikt även av att musklärarytbildningen till skillnad från musikerutbildningen dessutom har en obligatorisk praktiktermin.

I en alumnundersökning av de konstnärliga utbildningarna vid Göteborgs universitet genomfördes 342 intervjuer med studenter som lämnade sin utbildning åren 1986, 1991 samt 1996. Precis som i andra studier pekar denna undersökning på att utbildningarna genomgående värderades högt men att de förberedde studenterna dåligt för yrkeslivet (Köllerström 2000).

Även i alumnutvärderingar utanför det konstnärliga området har kritik framförts beträffande utbildningarnas bristande arbetslivsanknytning, som t.ex. vid en alumnundersökning av systemvetare som lämnade Lunds universitet mellan åren 2004-2007 (Rapport 2008:251) samt vid en alumnundersökning av studenter som avslutade sina studier vid Lunds tekniska högskola 2004/05 (Rapport 2010:260). Även i en alumnundersökning av sjuksköterskor som tagit examen vid Lunds universitet mellan åren 1997 och 1999 var den mest genomgående kritiken en bristande koppling mellan teori och praktik. Motsvarande resultat framkommer av SCB:s undersökning av studenternas inträde på arbetsmarknaden från 2008. Med vissa tydliga undantag så som psykologprogrammet, läkarprogrammet och socionomprogrammet där praktik ingår som ett obligatoriskt delmoment i utbildningen så påtalas en bristande koppling till utbildningarnas praktik för ett flertal utbildningar. Dessa exempel på tidigare studier pekar sammantaget mot att kritik mot en svag yrkesanknytning inte är något unikt för konstnärliga utbildningar.

1.6 Rapportens disposition

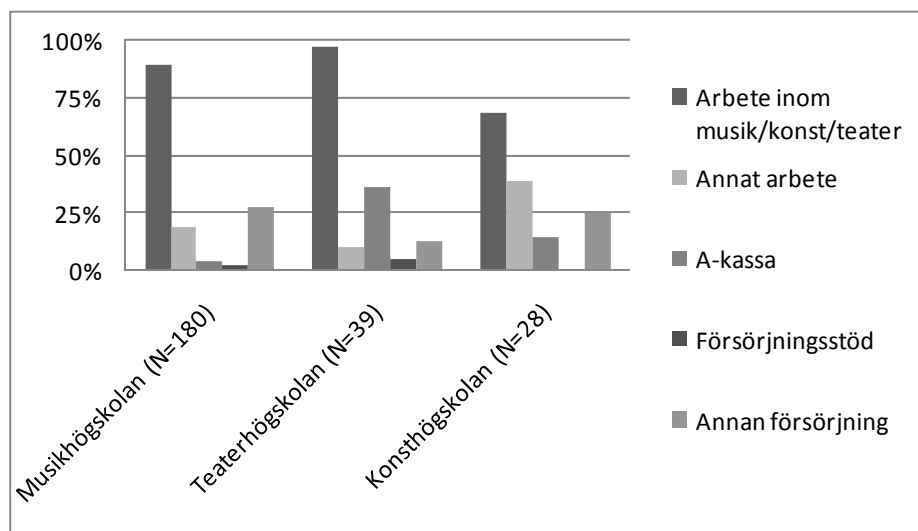
I det följande presenteras resultaten av föreliggande studie. Redovisningen struktureras i två övergripande kapitel. I kapitel 2 redogörs för alumnernas etablering på arbetsmarknaden. Kapitlet redovisar alumnernas nuvarande sysselsättning såväl inom som utom det konstnärliga området. Dessutom redogörs för arbetets omfattning, anställningsförhållanden och alumnernas erfarenheter av arbetslöshet. Därutöver redogörs specifikt för alumnernas konstnärliga verksamhet i termer av konstnärliga uppdrag samt undervisningserfarenheter inom det konstnärliga området. Slutligen redogörs för alumnernas syn på sin arbetssituation med avseende på dimensioner som trivsel, möjligheter att påverka sin arbetssituation samt grad av jämställdhet.

I kapitel 3 länkas alumnernas arbetslivserfarenhet till utbildningen. Inledningsvis redogörs för i vilken grad utbildningen har bidragit till att utveckla såväl alumnernas konstnärliga som deras mera generella färdigheter. Därefter redogörs för utbildningens svaga samt starka sidor och i vilken mån utbildningen har förberett alumnerna till att bli professionella yrkesutövare inom det konstnärliga området.

2. Arbete och etablering på arbetsmarknaden

Med utgångspunkt i alumnernas sysselsättningsituation 2009 framkommer att en stor del (88 %) har sin försörjning inom det konstnärliga området. Andelen är högst bland skådespelarna och lägst bland alumnerna från Konsthögskolan. Av skådespelarna hade nästan samtliga (97 %) arbetat med teater och bland de tidigare konsthögskolestudenterna hade knappt sju av tio (68 %) arbetat inom sitt utbildningsområde. Från Konsthögskolan återfanns flest alumner, nästan fyra av tio, som haft arbete utanför det konstnärliga området. Försörjning genom A-kassa förekom främst bland skådespelarna där ca fyra av tio alumner (36 %) under perioden tagit ut A-kassa.

Diagram 2:1 Hur försörjde alumnerna sig under 2009? Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde⁵.

*Annan försörjning handlar i mer än hälften av fallen (58 %) om föräldrapenning.

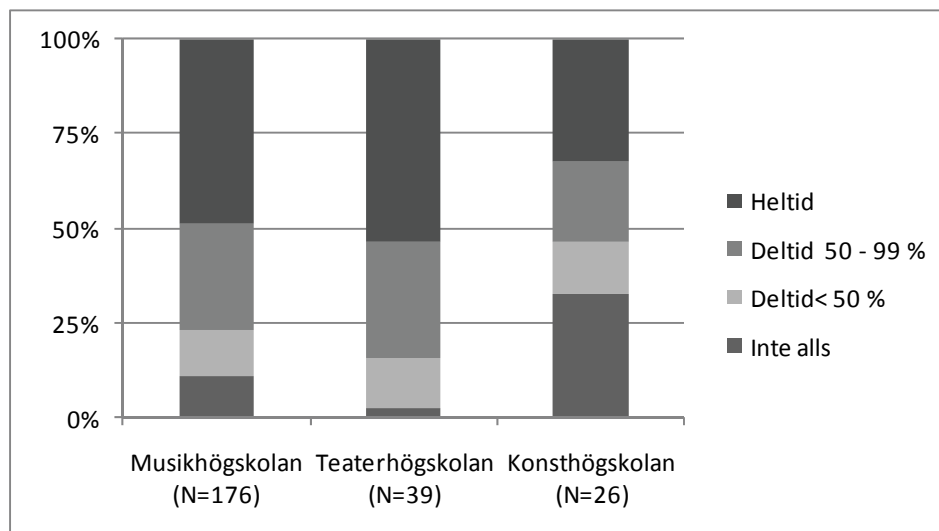
Inom Musikhögskolans olika utbildningsinriktningar hade lite över åtta av tio alumner med en musiker eller kyrkomusikerutbildning under 2009 arbetat med musik. För alumnerna med en musiklärarutbildning var andelen högre och nästan samtliga alumner från IE-utbildningen samt nio av tio som gått G/GA arbetade i någon omfattning med musik. Alumner med en musikerutbildning hade i något högre omfattning än vad som gällde de andra musikutbildningsinriktningarna haft A-kassa. Detta gällde för var

⁵ Då alumnerna under 2009 kunnat ha olika försörjningskällor och fler alternativ kunnat anges i enkäten summerar diagrammet inte till 100 %.

tionde alumn. Alumnerna från musikerutbildningen hade också mer erfarenhet av annat arbete än övriga.

Drygt hälften av alumnerna från Teaterhögskolan respektive Musikhögskolan och en tredjedel av alumnerna från Konsthögskolan försörjde sig under 2009 heltid inom sitt konstnärsområde. Om gränsen istället dras vid halvtid hade drygt åtta av tio alumner från Musikhögskolan och Teaterhögskolan och hälften av alumnerna från Konsthögskolan haft sin försörjning inom musik, konst eller teater. Andelen som inte alls försörjt sig inom det konstnärliga området är genomgående låg bland alumnerna från Teaterhögskolan och Musikhögskolan. Bland Konsthögskolealumnerna hade däremot var tredje (nio alumner) under 2009 inte alls haft en försörjning genom konstnärligt arbete⁶.

Diagram 2.2: Andel alumner som under 2009 arbetat heltid, deltid eller inte alls med musik, konst eller teater. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde

Beträffande Musikhögskolan var det något färre med en musikerutbildning som på heltid försörjde sig på musik⁷.

⁶ Totalt var det strax över var tionde alumn (12 % eller 29 alumner) som inte försörjt sig inom det konstnärliga området. Andelen skiljer sig mellan konstnärsområdena och uppgår till strax över var tionde alumn från Musikhögskolan (11 %) och var tredje alumn från Konsthögskolan (32 %). Beträffande de alumner som inte haft någon försörjning inom det konstnärliga området under 2009 framgår att de överhuvudtaget sedan avslutad utbildning i lägre grad försörjt sig inom musik, konst eller teater.

⁷ Denna andel uppgick till drygt en tredjedel (38 %).

Något fler av dem som inte försörjt sig inom det konstnärliga området är kvinnor (15 %) än män (9 %). Fler kvinnor än män arbetar även deltid. Även om inte alla haft sin försörjning inom sitt konstnärliga område hade ganska få valt att byta yrkesbana. Detta gäller endast för nio av alumnerna. Åtta av dessa hade studerat på Musikhögskolan.

Alumnernas försörjningsgrad inom sitt konstnärsområde ligger i nivå med tidigare undersökningar. I föreliggande studie ligger musikhögskolealumnernas försörjningsgrad i nivå med Musikhögskolans egen undersökning från 2004 där det framgick att 83 % av musikerlumnerna arbetade med musik varav drygt 43 % arbetade heltid.⁸ (Flodén 2004). Resultaten från Musikhögskolan ligger även i nivå med en undersökning av alumner som lämnade Kungliga Musikhögskolan i Stockholm under åren 1995 till 2000. I denna framgick att tre fjärdedelar av dessa på olika sätt arbetade med musik.⁹

I Konsthögskolans egen alumnundersökning från 2004 konstaterades att nästan sex av tio som avslutat sina studier mellan åren 1996 till 2002 arbetade heltid med konst. Andelen heltidarbetande konstnärer från Konsthögskolan var lägre i föreliggande undersökning (35 %). I Konsthögskolans egen undersökning definierades dock inte vilken period sysselsättningsgraden avsåg utan frågan var ställd utifrån respondenternas egen uppfattning av sin generella sysselsättningsgrad (Konsthögskolan Alumnundersökning 2004).

2.1 Erfarenheter av undervisning

Drygt sex av tio musikalumner hade erfarenhet av att undervisa under 2009 och föga förvånande gällde detta i synnerhet musiklärarna. Lite över nio av tio (93 %) från musiklärarutbildningarna G/GA samt mer än åtta av tio (85 %) från IE hade undervisat under perioden. Det är dock ingen ovanlighet att alumner från musikerutbildningen engageras i undervisning. Detta gällde för drygt fyra av tio. Bland alumnerna från kyrkomusikerutbildningen hade tre alumner erfarenhet av undervisning. Från Teaterhögskolan och Konsthögskolan hade knappt var femte (18 %) undervisat.

⁸ Undersökningen omfattade alumner som avslutat sin utbildning mellan åren 1995 och 2003.

⁹ För alumner som gått musikerutbildningen var andelen 78 % och för de som gått musiklärarutbildningen 68 %.

Var har alumnerna undervisat? Medan alumnerna från Konsthögskolan i princip bara undervisat på högskola eller universitet så har Musikhögskolans alumner undervisat på många olika nivåer, vanligtvis på Kulturskola eller på ett gymnasium. Alumner med en musikerutbildning undervisade främst på Kulturskola vilket gällde för var sjätte (15 %) inom musikergruppen i stort. Musikläraralumner som gått musiklärarutbildning IE undervisade främst på gymnasium (31 %) samt på Kulturskola (31 %). Respondenter som gått musiklärarutbildning G/GA undervisade främst på grundskola.¹⁰ Kvinnliga alumner undervisade i högre grad på grundskola, kulturskola och kursverksamhet medan männen i högre grad återfanns på folkhögskola samt universitets- och högskolenivå.

2.2 Kortare konstnärliga uppdrag

Drygt sju av tio musikalumner (72 %) hade under 2009 i någon omfattning haft kortare konstnärliga uppdrag¹¹ och dessa handlade som regel om spelningar. Det är noterbart att alumnerna från musiklärarutbildningarna IE och G/GA, var minst lika aktiva som alumnerna från musikerprogrammet när det gäller antal spelningar. Bland de fem kyrkomusiker som uppgav att de hade haft spelningar var det två som spelat mycket medan övriga knappt haft några spelningar alls. Gruppen som arbetade som musiker i kombination med något annat, oftast med undervisning, spelade mest.¹²

Sex av tio teateralumner (62 %) hade haft kortare konstnärliga uppdrag. Vanligast var röstjobb och filmuppdrag. Var tredje teateralumn hade haft ett eller flera röstjobb och var fjärde ett eller flera filmuppdrag. I intervjuerna framkom att ett flertal av skådespelarna önskade arbeta mer med film och TV. En alumn menade dock att film- och TV-jobb främst fanns i Stockholm och att det kunde vara svårt att ta sig dig med kort varsel.

¹⁰ Drygt en tredjedel (35 %) med denna utbildningsbakgrund hade undervisat på högsta-dium och en något mindre andel (28 %) på lägre nivåer.

¹¹ Då en viktig del av alumnernas försörjning kan antas bestå av tillfälliga, kortare uppdrag ombads alumnerna uppskatta antal och typ av konstnärliga uppdrag. För musikerna och skådespelarna exemplifierades kortare uppdrag med "spelningar, reklaminspelningar, röstjobb som tidsmässigt varade kortare än en månad". Konstnärerna ombads uppskatta antalet utställningar, installationer eller motsvarande. Musikhögskolealumnerna hade i snitt under perioden haft 22 spelningar. Spridningen är dock stor och medianvärdet ligger på tio spelningar per år. Teateralumnerna hade under 2009 i genomsnitt haft sju kortare uppdrag med ett medianvärde på fyra. Konstalumnerna hade i genomsnitt haft sex utställningar under motsvarande period.

¹² Gruppen som både gått en musikerutbildning samt en musiklärarutbildning (IE) var även bland dem som spelat mest.

“... är mycket TV-jobb som jag tackat nej till och inte kunnat komma och provfilma på för att jag har jobbat utanför Stockholm.”

Ett flertal alumner berörde den Stockholmscentrerade de upplevde prägla arbetsmarknaden inom TV och film och att rolltillsättningen, i högre utsträckning än då det gällde teater, präglades av personliga kontakter:

”Massa skådespelare, många skitdåliga, har hur mycket som helst att göra. De kan ha gjort mycket film och TV men då handlar det om vilka människor de har druckit öl med genom åren. Många beslut tas på krogar, restauranger i bastun.”

Bland konstalumnerna hade drygt tre av fyra ställt ut under 2009. Vanligast förekommande var grupputställningar (39 %). En alumner kommenterade dock de svårigheter han erfarit då det gällde utställningsmöjligheter, i synnerhet på mer kommersiella gallerier:

”På kommersiella gallerier är det svårt, men det är inte mycket man som konstnär kan göra förutom att göra allt vad man kan för att göra bra konst. För det funkar inte så att man kan gå till ett galleri och säga att man vill visa sin konst. Det är galleristen som väljer konstnären. På andra arenor fungerar det på annat sätt.”

De ”andra arenor” som alumner refererade till var de icke-kommersiella gallerierna som inte sällan drivs av konstnärerna själva och som för många konstnärer utgör en första utställningsmöjlighet. Många alumner uttryckte dock en ambition att få kontakt med en kommersiell gallerist som kunde ansvara för utställning och försäljning av deras konst. Bland de tio alumner som intervjuades hade två kontakter med en kommersiell gallerist, båda med adress i Stockholm. I ett flertal intervjuer diskuterades utställningsmöjligheterna i Malmö och en jämförelse gjordes med Stockholm:

”På gräsrotsnivå är det väldigt bra i Malmö och jag tror det är därför det är många konstnärer som bor här. Det finns goda möjligheter till att visa upp sig här och på så vis ha sin identitet som konstnär. På den punkten skiljer sig Malmö från både Stockholm och Köpenhamn där det finns mest gallerier och institutioner. I Malmö är det inte ofint att ställa ut på de konstnärsdrivna, halvkommersiella ställena som finns här.”

En alumner reflekterades även kring hur förutsättningarna att ställa ut och sälja sin konst varierade med olika konstnärliga uttryck: *”Det jag håller på med är inte säljbart. Det är mest institutioner som intresserar sig för mina videoverk så jag har inte riktigt sålt nått.”*

Några av alumnerna talade också om hur möjligheterna att leva på sin konst påverkades av konstens modesvängningar och vad som för närvarande var ”inne”.

Avslutningsvis bör noteras att män förefaller ha fler konstnärliga uppdrag än kvinnor. Manliga musikalumner hade till exempel betydligt fler spelningar än kvinnliga.¹³ Drygt nio av tio av de manliga konstalumnerna hade ställt ut vilket bara gällde för hälften av kvinnorna. Bland konstalumner med utställningserfarenhet hade dock kvinnor ställt ut i högre utsträckning än män.

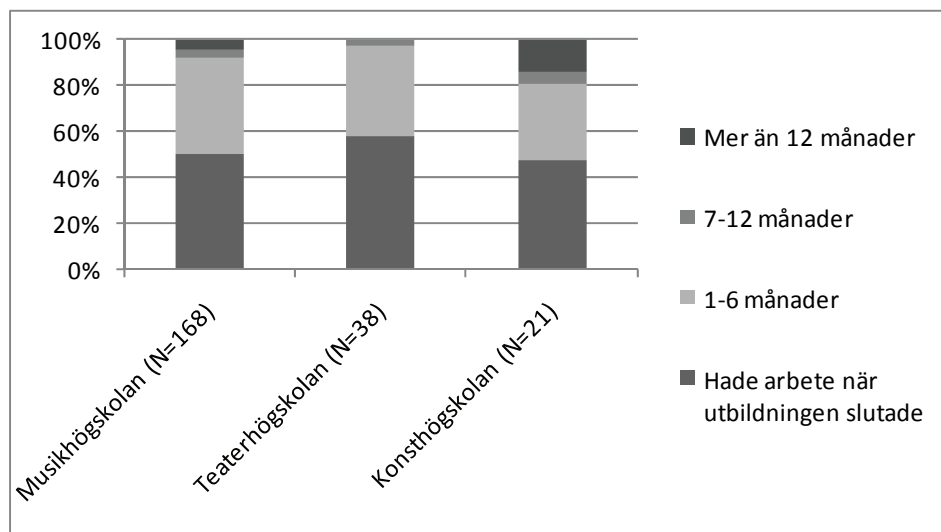
2.3 Alumnernas etablering på arbetsmarknaden

Drygt hälften av alumnerna hade ett konstnärligt arbete när de avslutade sin utbildning och nio av tio från Teaterhögskolan respektive Musikhögskolan samt åtta av tio från Konsthögskolan hade senast sex månader efter avslutad utbildning funnit ett arbete inom sitt konstnärliga område. Av SCB:s alumnundersökning 2008 över studenter som avslutade sin utbildning 2004/2005 framgår att 64 % av alumnerna från de konstnärliga högskolorna i Malmö inom sex månader hade fått sitt första arbete. Motsvarande siffra för konstnärliga utbildningar nationellt var 68 % (SCB 2008). Andelen alumner i denna undersökning som hade fått sitt första arbete inom sex månader framstår således som hög.

Inom Musikhögskolan var skillnaden inte särskilt stor mellan de olika utbildningsinriktningarna. Omkring hälften av alumnerna hade arbete direkt efter avslutad utbildning. I synnerhet gällde detta kyrkmusikergruppen där sex av tio hade arbete vid utbildningens slut.

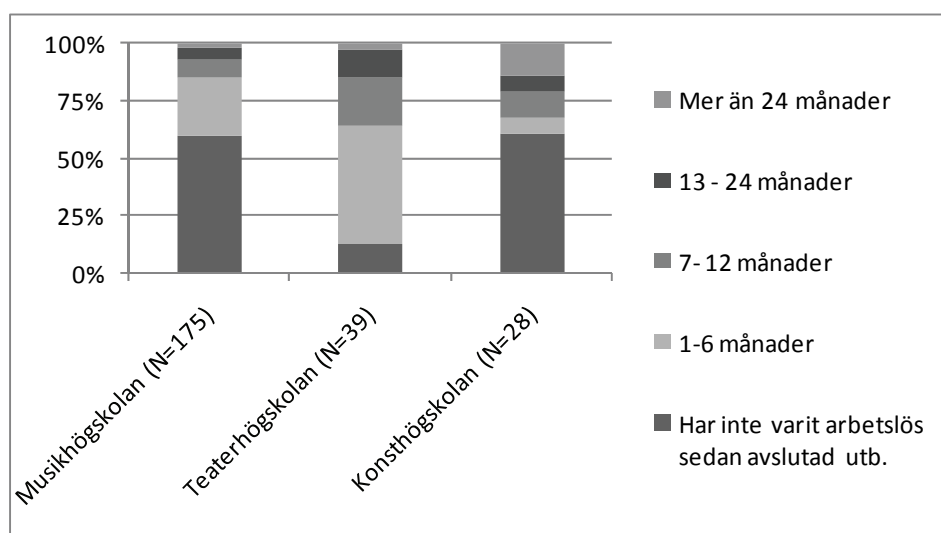
¹³ Medan medeltalet för de manliga musikerlumnerna låg kring 30 spelningar var motsvarande siffra för kvinnorna 15 spelningar.

Diagram 2:3 Antal månader till första arbetet inom musik, teater eller konst. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Sex av tio alumner från såväl Musikhögskolan som Konsthögskolan har aldrig varit arbetslösa sedan de avslutade utbildningen. Teaterhögskolealumnerna hade varit arbetslösa i högst utsträckning. Av dessa hade varannan alumner varit arbetslös mellan en till sex månader sedan avslutade studier.

Diagram 2.4: Antal månaders arbetslöshet efter avslutad utbildning. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

I enkäten ombads alumnerna uppskatta sin totala försörjningsgrad inom det konstnärliga området sedan avslutad utbildning. Resultaten pekar på att de tidigare studenterna i hög utsträckning varit yrkesverksamma inom det konstnärliga området. Över sex av tio alumner från Musikhögskolan re-

spektive Teaterhögskolan hade sedan avslutad utbildning på heltid varit verksam inom det konstnärliga området. Andelen från Konsthögskolan var lägre och uppgick till en tredjedel (Bilaga 3).

2.4 Alumnerna anställningsförhållanden inom det konstnärliga området

Medan den vanligaste anställningsformen¹⁴ för alumnerna från Musikhögskolan och Teaterhögskolan var tillsvidareanställning¹⁵ respektive visstidsanställning var majoriteten av Konsthögskolans alumner egna företagare. Egna företagare var också ganska vanligt bland alumnerna från Musikhögskolan (27 %). Andelen egna företagare bland de konstnärliga alumnerna framstår som hög men ligger i nivå med tidigare uppskattningar beträffande arbetsmarknaden inom det konstnärliga området¹⁶ (AMV 2010). Inom alla konstnärsområdena utom på Konsthögskolan är det fler män än kvinnor som startat eget företag.¹⁷

Knappt var tredje alum (30 %) har haft två eller flera anställningsformer. Vanligaste kombinationerna utgjordes av tillsvidareanställning och en egen firma (6 %), visstidsanställning och timanställning (5 %) samt timanställning och egen firma (4 %).

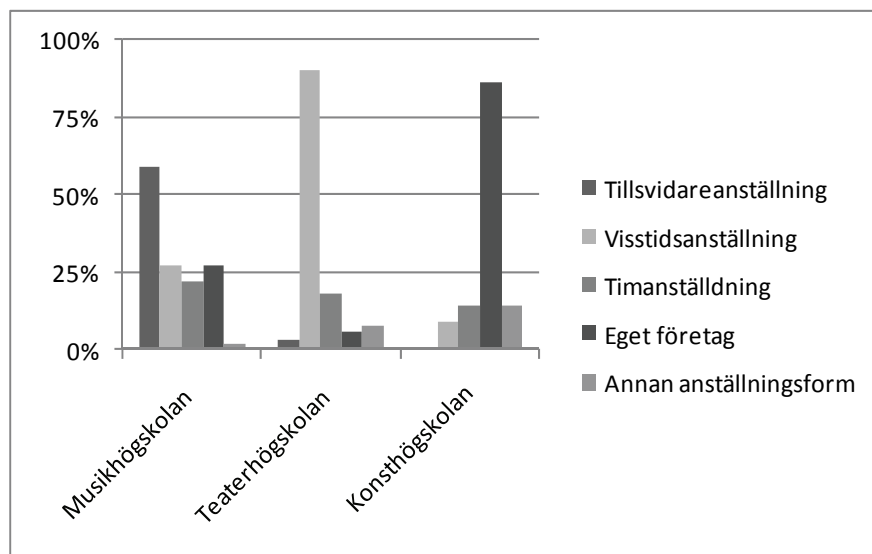
¹⁴ Vårt huvudintresse var att veta i vilken form alumnerna fått ekonomisk ersättning för sitt arbete som konstnärer under 2009 och i detta syfte inkluderades kategorin ”Eget företag” i frågan även om detta i sig inte utgör en anställningsform. Då vi fortsättningsvis hänvisar till anställningsformer ingår således kategorin ”Eget företag”.

¹⁵ En närmare granskning av svaren från musikhögskolealumnerna visar att det i synnerhet är alumnerna från IE (79 %) och kyrkomusikerna (82 %) samt G/GG (65 %) som under 2009 haft en tillsvidareanställning medan musikerlumnerna oftare hade egen firma (35 %) eller en timanställning (32 %).

¹⁶ Jämförelsevis kan det sägas att i en alumnundersökning av tidtagare studenter vid Ekonomihögskolan var motsvarande andel alumner som startat eget företag drygt tre % (Rapport 2008:251).

¹⁷ På Konsthögskolan hade 84 % av männen och 89 % av kvinnorna startat eget.

Diagram 2.5: Alumnerna anställningsförhållanden under 2009.
Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.¹⁸

2.5 Yrkestitel och yrkesidentitet

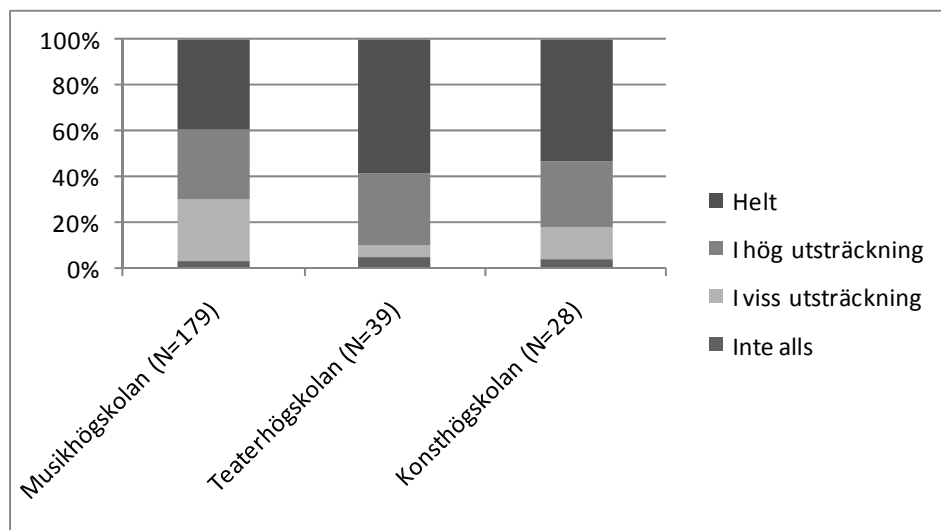
Mer än åtta av tio alumner från Teaterhögskolan och Konsthögskolan angav yrkestitel som skådespelare respektive konstnär. Vanligaste yrkestitlar bland respondenterna från Musikhögskolan var musiker, musiklärare samt en kombinerad yrkestitel som musiker och musiklärare. Det senare gällde för drygt en fjärdedel (26 %) av musikeralumnerna och drygt hälften (54 %) av alumnerna med en musiklärarutbildning.¹⁹

Mer än tre av fyra alumner från de konstnärliga högskolorna har idag helt och hållet eller i hög utsträckning en identitet i linje med sin utbildning. Detta gällde främst för alumnerna från Teaterhögskolan där nästan alla helt eller i hög grad identifierade sig som skådespelare.

¹⁸ Då alumnerna under 2009 kan ha flera typer av anställningsformer summerar diagrammet inte till 100 %.

¹⁹ I övrigt hade knappt varannan (49 %) av alumnerna som gått en musikerutbildning en yrkestitel som musiker och var fjärde den delade yrkestiteln musiker och musiklärare. Var sjätte alum (16 %) som gått musiklärarutbildning, IE, hade yrkestitel som musiker, lite över två femtedelar (44 %) yrkestitel som musiklärare och knappt var tredje (33 %) delad yrkestitel musiker och musiklärare. Över tre av fem alumner (65 %) från G/GA hade yrkestiteln musiklärare och var femte (21 %) som musiker och musiklärare.

Diagram 2.6: I vilken grad alumnerna har en identitet i linje med sin utbildningsinriktning. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Oberoende av konstnärsområde framgick att andelen som i hög utsträckning hade en identitet i enlighet med sitt konstnärliga utbildningsområde ökade med sysselsättningsgraden. Bland dem som inte alls försörjt sig inom sitt utbildningsområde angav likväl en sjuandedel att de i viss utsträckning identifierar sig i enlighet med sin yrkesutbildning. Samtliga dessa kom från Konsthögskolan.

Även i intervjuerna framkom att alumnerna från de olika konstnärsområdena i huvudsak hade en identitet i enlighet med sitt konstnärliga utbildningsområde. Alumnerna från Teaterhögskolan identifierade sig som skådespelare, alumnerna från Konsthögskolan som konstnärer och musik- alumnerna som musiker/kyrkomusiker, musiklärare eller en kombination av musiker och musiklärare. Utgångspunkten för yrkesidentitet tycks dock skilja sig åt bland alumnerna. Medan respondenter från Musik- och Teaterhögskolan mer verkar se sin konstnärliga identitet i ljuset av ett yrkesval så framstår yrkesidentiteten bland konsthögskolealumnerna mer som ett livsval²⁰. En alumna från Konsthögskolan som efter ett år på A-kassa och ytterligare ett år med annat arbete arbetade heltid på sin konst, reflekterade kring sin yrkesidentitet och hur han trivdes med sitt yrke.

”Jag trivs utmärkt och för mig finns inga alternativ som jag skulle trivas med. Jag är synnerligen tacksam så länge det fungerar att hålla på. Ta andra jobb är brödjobb och det är bara för mig ett nödvändigt ont för att

²⁰ Som ovan framgått var konstalumnerna även de som delvis oberoende av sysselsättningsgrad inom det konstnärliga området framhöll sig ha en konstnärsidentitet.

kunna betala hyran. Det är konstnärssyrket som är mitt jobb oavsett om jag försörjer mig på det eller inte.”

Den konstnärliga verksamheten framstår här som den huvudsakliga grunden för yrkesidentiteten och andra arbeten ses mer som ett försörjningsmedel, som ett ”brödjobb”. Konstnärsgärningen verkar för några konstalumnerna fylla ett djupare existentiellt behov, ett synsätt som inte framkom lika tydligt i intervjuer med alumner från de andra konstnärssområdena. Följande citat från en konstalumn som kommenterade hur han trivdes med sin yrkesituation kan illustrera detta synsätt på identiteten som konstnär: *”Fantastiskt bra. Det är, om jag skall vara ärlig, inte bara en yrkesidentitet utan en serie ofrånkomliga behov jag på detta sätt lyckas bemästra.”*

Generellt pekar intervjuerna på att alumner från Teaterhögskolan och Musikhögskolan ser identiteten som skådespelare, musiklärare eller musiker mer som ett yrkesval kopplat till försörjning. En alumn från Teaterhögskolan som med undantag för kortare period på A-kassa samt föräldraledighet arbetat heltid som skådespelare reflekterade kring sin yrkesidentitet:

”Jag identifierar mig som skådespelare som yrke när jag spelar teater, men om jag utbildar mig till annat och jobbar med något annat kommer jag inte att se mig som skådespelare. Jag är skådespelare så länge jag arbetar med det.” Denna alumn betraktade sig inte heller direkt som konstnär: *”Som konstnär driver man mer själv sina projekt men som skådespelare kommer jag ofta i ett sammanhang som någon annan redan initierat.”*

Av intervjuerna framkom även att relativt få alumner från Musikhögskolan och Teaterhögskolan spontant såg sig som konstnärer. En alumn som arbetade som musiklärare och frilansande musiker kommenterade konstnärsbegreppet:

”Jag är en kreativ människa även i andra saker än musiken, men konstnär!?! Jag har ju fått en konstnärlig examen så det är jag kanske, men jag ser mig kanske mer som en kreativ person.”

Som ovan framgått arbetade ett flertal alumner från Musikhögskolan såväl med undervisning som med eget musicerande. Yrkesidentiteten beskrevs då oftast som växlande, alltefter vad man för närvarande sysslade med: *”Jag ser mig som en blandning av en musiker, sångpedagog- och rytmikpedagog.”* Bland dem som i huvudsak arbetade som pedagoger framträdde en kluven inställning till arbetssituationen. Å ena sidan uppgav ett flertal att de trivdes med att undervisa vilket sågs som utvecklande och dessutom gav en ekonomisk grundtrygghet. Å andra sidan skulle dock många vilja spela mer

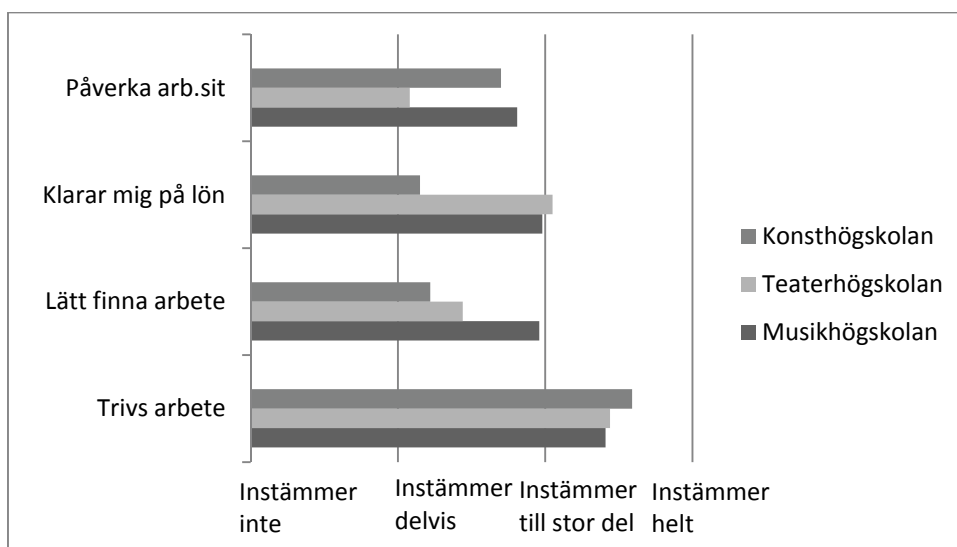
än vad de hittills kunnat göra: ”På ett plan skulle jag vilja komma loss och vara mer i min egen sångprocess. Nu är jag mycket i andras sångprocess.” Denne alumnn ville musicera mer själv och uttryckte en känsla av besvikelse över att hittills inte kunnat gör detta mer.

En annan alumnn som gått musiklärarutbildning IE uttryckte sig i liknande ordalag: ”Jag tror att alla i grunden vill bli musiker för det var ju det att spela som gjorde att man började med musiken.” Hon hade nyligen sagt upp sin fasta tjänst, delvis utifrån en önskan att flytta till en stad där möjligheterna till speltillfällen var större.

2.6 Trivsel med arbetet, möjligheter att påverka arbetssituation och lön

Alumnnerna verkar genomgående trivas bra med sina yrken och i synnerhet gäller detta för konsthögskolealumnnerna. Alumnnerna från Teaterhögskolan och Musikhögskolan ansåg sig även i stor utsträckning klara sig på sin lön. Härvidlag avvek konsthögskolealumnnerna varav mer än var tredje (37 %) uppgav att så inte var fallet. Respondenterna från Konsthögskolan menade dock att de i stor omfattning kunde påverka sin arbetssituation, något som teaterhögskolealumnnerna verkade kunna i mindre grad. Musikhögskolealumnnerna instämde även till stor del i att de hade lätt att finna arbete. Alumner från de två andra konstnärssområdena instämde i lägre grad i detta påstående. I synnerhet verkar konstalumnnerna ha svårt att finna arbete.

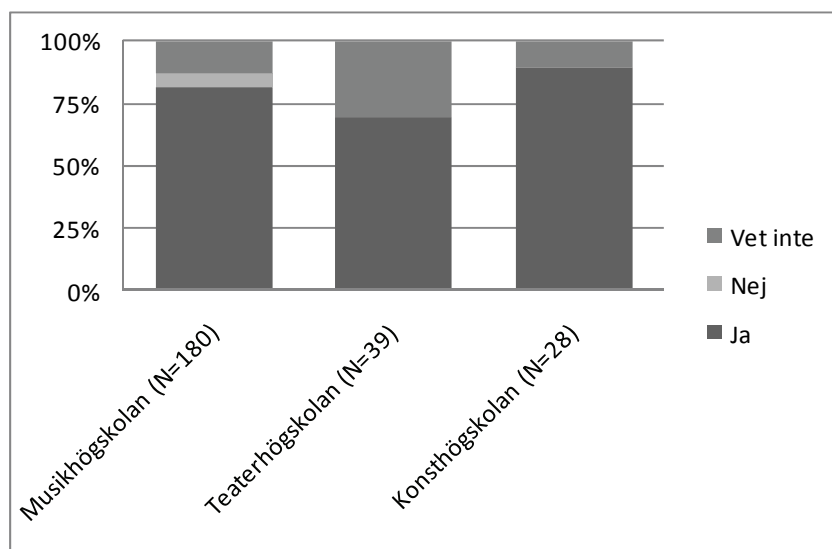
Diagram 2.7: Svar om alumnnerna trivs med sitt arbete, har lätt att finna arbete, klarar sig på sin lön samt har möjlighet att påverka sin arbetssituation. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

2.6.1 Tror sig alumnerna arbeta med musik, konst eller teater om tre år?

Drygt åtta av tio alumner trodde att de om tre år skulle vara fortsatt verksamma inom konstnärsområdet. Andelen var högst för Konsthögskolan där nio av tio (89%) räknade med en fortsatt yrkeskarriär som konstnärer. Från Musikhögskolan var motsvarande andel åtta av tio (81%). Störst osäkerhet kan noteras bland Teaterhögskolans alumner där nästan var tredje (31%) uttryckte osäkerhet beträffande sin fortsatta skådespelarkarriär. Liksom på frågan om alumnerna skulle valt att åter utbilda sig inom det konstnärliga området (se diagram 3.6) är andelen osäkra högst bland alumnerna från Teaterhögskolan.

Diagram 2.8: Tror sig alumnerna arbeta med musik, konst eller teater om tre år? Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Av intervjuer med skådespelargruppen framkom bilden av en osäker yrkesituation karakteriserad av tillfälliga pjäskontrakt utan garantier för fortsättning och med begränsade möjligheter att påverka arbetssituationen. Samtidigt trivdes många med sitt yrkesval. En alumna som med undantag för en kortare period av arbetslöshet och föräldraledighet haft arbete som skådespelare, svarade på frågan om hur hon trivdes med sin arbetssituation: *“Det är kul när det är kul men det är inte så ofta som jag känner det är värt det. Dålig lön, osäkerhet, dåliga förutsättningar. Svårt att ständigt behöva söka jobb.”* Att få fast anställning var svårt, i synnerhet på den institutionsteater där hon arbetat mest. Hon hade nu tröttnat på osäkerheten och därför börjat utbilda sig till ett yrke utanför det konstnärliga området. Utbildningen finansierade hon genom teaterjobb.

En annan alumn kommenterade yrkets osäkra villkor:

”Ja det är ju ett slitsamt och förvirrande jobb och man vänjer sig vid en inställning att vara glad över att man har jobb. Jag vill ju göra detta tills jag dör så det är väl ett svar på att jag faktiskt trivs, men arbetsvillkoren, det man utsätts för rent psykiskt med otrygghet etc., det påverkar en jättemycket. Det är klart det är kostsamt.”

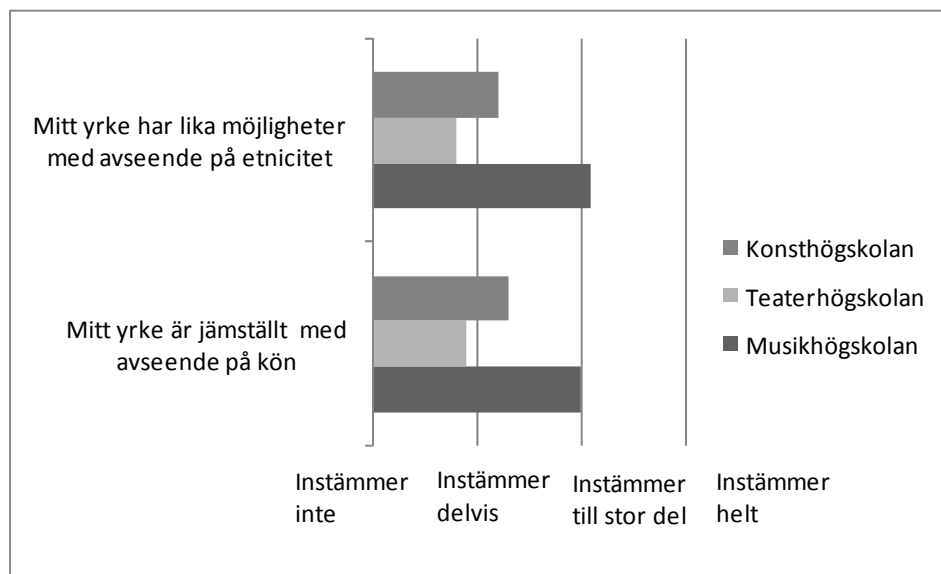
Alumnen ansåg att rolltillsättningen präglades av godtycke där personliga kontakter och tillfälligheter oftast var avgörande och fortsatte: *”Man kan inte räkna med någonting. Många som aldrig stått på en scen ställer sig på scen för att de är kända från ett annat sammanhang. Folk jobbar gratis för att de så gärna vill vara med. Detta kan vara påfrestande när man är ung och strävar på. Om du frågat mig för ett år sedan hade jag sagt att allt var fantastiskt men det är ju så det är. Likt en manodepressiv resa genom yrket.*

Svårigheten att kunna påverka sin professionella situation verkar även till viss del vara en del av skådespelarnas yrkessituation då de hade jobb: *”Som skådespelare är man ofta i handen på andra. Man ingår i ett sammanhang och är aldrig själv.”* På så vis menade hon att det var en omöjlig dröm för en skådespelare att någonsin vara en fri konstnär. Såväl tillgången till arbete som arbetet i sig framstår således som i stor utsträckning styrt av andra.

2.7 Jämställdhet inom det konstnärliga området

Enligt Musikhögskolans alumner tycks det finnas ett större mått av jämställdhet inom musikens område än vad som är fallet inom de andra konstnärsområdena och musikalumnerna instämde i hög utsträckning i att deras yrkesområde präglades av lika villkor med avseende på kön. Detta kan kontrasteras med svaren från alumnerna från Konst- och Teaterhögskolorna där omkring var fjärde alumn inte instämde i detta.

Diagram 2.9: Mitt yrke präglas av jämlikhet mellan med avseende på kön och ursprungsland. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

I intervjuerna utforskades jämställdhetsfrågan vidare. Framförallt aktualiserades genusaspekten i intervjuerna med Teaterhögskolealumnerna. En kvinnlig alumn framhöll att den svenska teatertraditionen präglats av en konservativ syn på könsroller och betonade vikten av ett medvetet feministiskt arbete. Hon menade dock att mycket hade blivit bättre sedan projektet ”Att gestalta kön”²¹ lanserades. Institutioner såväl inom som utom utbildningsvärlden arbetade idag betydligt mer medvetet med genusfrågan. En manlig alumn utvecklade frågan avseende skilda förutsättningar för män och kvinnor inom teatervärlden:

”Det kan vara så för många kvinnor att de upplever att det kommer ett glapp när dom kommer upp i 50-årsåldern och att det finns väldigt få roller för dom, medan att det för män finns fantastiskt bra roller i den åldern. Eftersom teater i alla tider utom de senaste 50 åren skrivits av män så är det ofta skrivet ur ett manligt perspektiv”

Han menade dock att det idag fanns allt fler kvinnliga regissörer, dramatiker och andra teaterarbetare vilket innebar att fler skildringar idag utgick från ett mer kvinnligt perspektiv. Detta upplevde alumnen som positivt och utvecklade sin syn på graden av jämställdhet inom teatervärlden:

²¹ "Att gestalta kön" var ett konstnärligt och pedagogiskt utvecklingsprojekt om genusfrågor som under två läsår pågick vid Sveriges teaterhögskolor.

”Jag tror inte om man är jämnårig kvinna med mig, dvs. 33, att man som kvinna har sämre förutsättningar. Många tjejer skulle nog hävda det men jag skulle inte hävda att de har det mycket svårare än jag, just nu.”

Samtidigt menade han att det fanns manliga strukturer men att på hans arbetsplats arbetade man aktivt med detta: *”Det är ingen manschauvinistisk arbetsplats på något sätt där jag jobbar.”* Exempelvis framhöll han att hans manliga teaterchef arbetade för att minst hälften av dramatikererna skulle vara kvinnor. Han framhöll dock en skillnad: män kunde i högre utsträckning bete sig illa, komma sent till repetitionerna och vara berusade. Detta beteende, som inte var vanligt men förekom, menade han accepterades för män, men inte för kvinnor: *”En kvinna kan ju inte komma och stinka sprit för då är hon alkoholist.”*

En kvinnlig alumner reflekterade kring huruvida det med åren kunde tänkas svårare för kvinnor att få roller:

”Klart att det är en otäck sak att tänka på att det plötsligt skulle ta slut. Jag tänker att det inte kommer att göra det. Jag får väl samla på mig tillräckligt av andra saker så om det blir svårt då får jag väl bli teaterchef istället.”

Emellertid ville hon inte tro att utseendet har någon avgörande roll på dagens teaterscener.

I intervjuerna uppkom temat om sexuella trakasserier inom teatervärlden. En skådespelare menade att det förekom och uppgav sig känna till kvinnliga kollegor som utsatts för kommentarer som varit olämpliga. Temat uppkom även i en annan intervju med en kvinnlig skådespelare som dock menade att hon inte kände igen sig i skildringarna om sexuella trakasserier och ojämlikhet mellan könen inom teatervärlden och tillade: *”Att bli kallade för lilla gumman är nedlåtande men inte att betrakta som sexuella trakasserier. Visst finns det män som trakasserar, men de är få och välkända.”*

3. Utbildning och arbete

Detta kapitel kommer huvudsakligen att uppehålla sig vid alumnernas bedömning av deras konstnärliga utbildning i ljuset av sina arbetslivserfarenheter. Hur nöjda var alumnerna med sin konstnärliga utbildning och vilken betydelse har den haft för deras professionella utveckling och yrkesidentitet? Vilka var utbildningens starka och svaga sidor och hur väl överensstämde bilden av yrkeslivet som musiker, skådespelare eller konstnär med alumnernas erfarenheter av yrkeslivet efter avslutad utbildning?

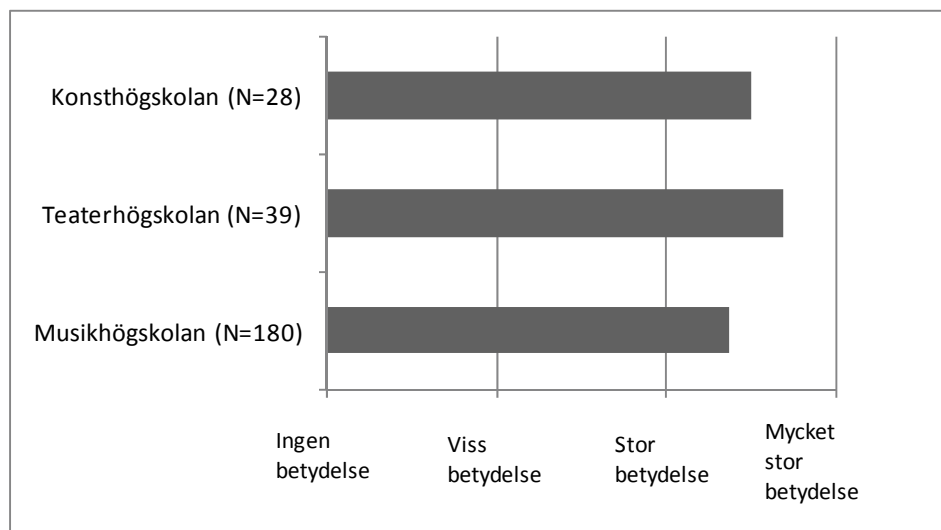
Beträffande utbildningens innehåll och de färdigheter den gett redovisas i vilken grad utbildningen bidragit till att utveckla alumnernas generella och konstnärliga färdigheter. Särskild uppmärksamhet riktas även mot undervisningens uppläggning och omfattning, balansen mellan konstnärliga och tekniska färdigheter i utbildningen samt undervisningens relation till yrkeslivets krav.

3.1 Utbildningens betydelse för alumnernas utveckling till professionella konstnärer

De konstnärliga utbildningarna är specialiserade professionsutbildningar som syftar till att utveckla studenter till professionella yrkesutövare inom det konstnärliga området. I vilken grad ansåg alumnerna att utbildningarna bidragit i detta avseende?

Generellt ansåg alumnerna att utbildningen i hög grad bidragit till deras professionella utveckling och allra störst betydelse i detta avseende tillskrevs utbildningen av skådespelarna.

Diagram 3.1. Utbildningens betydelse för alumnernas professionella utveckling. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

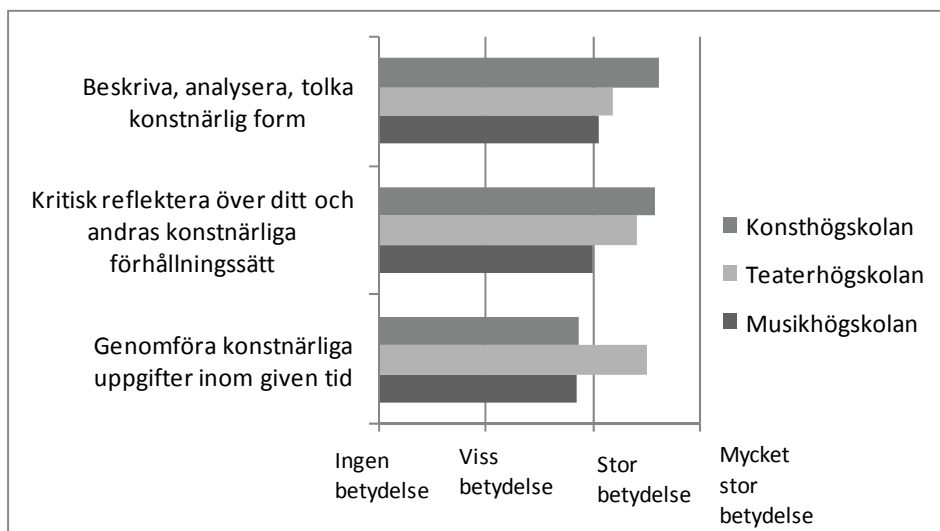

3.2 Utbildningens betydelse för alumnernas konstnärliga färdigheter

Överlag bedömer alumnerna att utbildningen haft stor betydelse för att utveckla deras konstnärliga färdigheter,²² i synnerhet då det rör sig om förmågan att beskriva, analysera och tolka konstnärlig form samt förmågan att kritiskt reflektera över det egna och andras konstnärliga uttryck. Särskilt stor betydelse tillskriver alumnerna från Konsthögskolan utbildningen i dessa avseenden. Intervjuer med konstalumner visade även att utbildningen utvecklat alumnernas förmåga att reflektera och analysera kring konst. I synnerhet nämndes samtal med lärare och studenter om konst som viktiga beståndsdelar. Dessa dimensioner framkom inte lika tydligt i intervjuer med alumner från Teaterhögskolan och Musikhögskolan där somliga av dem snarare efterlyste ett ökat inslag av vad som ofta benämndes som konstnärliga samtal. Beträffande förmågan att genomföra konstnärliga uppgifter inom given tid så värderades utbildningens betydelse högst av de blivande skådespelarna.

²² Dessa färdigheter framgår ur Examensordningen i Högskoleförordningen Bilaga 2. Där beskrivs de färdigheter och förmågor som studenten förväntas ha uppnått vid avslutad utbildning.

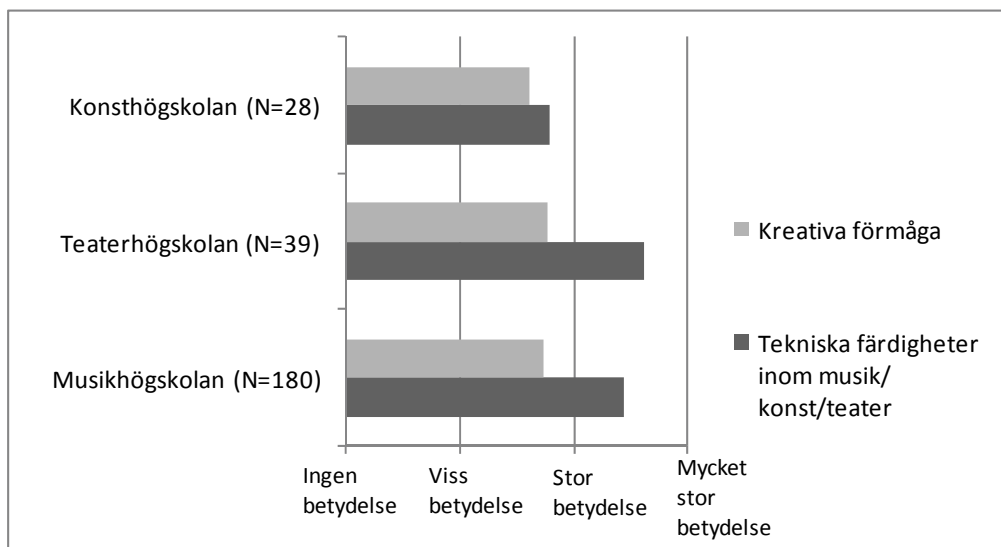
Diagram 3.2 Utbildningens betydelse för alumnernas konstnärligare förmåga i följande avseenden. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

3.2.1 Tekniska och kreativa färdigheter

Alumnerna från Musikhögskolan och Teaterhögskolan tillskrev utbildningen väldigt stor betydelse då det gällde att utveckla de tekniska färdigheterna i musik och teater. Högst värderade skådespelarna utbildningens betydelse för att utveckla deras tekniska färdigheter men skillnaden i förhållande till alumnerna från Musikhögskolan är inte stor. Utbildningens betydelse för att utveckla alumnernas tekniska färdigheter värderades genomgående högre än utbildningens betydelse för att utveckla respondenternas kreativa förmåga. Skillnaden i detta avseende är dock inte lika påtaglig för Konsthögskolan som också är det konstområde där alumnerna värderade dessa aspekter av utbildningen lägst.

Diagram 3.3: Alumnerna värdering av utbildningens betydelse för utvecklandet av deras tekniska färdigheter och kreativa förmågor inom musik/teater/konst. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Inom Musikhögskolans olika utbildningsinriktningar framkommer samma mönster: Undervisningens betydelse för att utveckla alumnernas tekniska färdigheter inom musik värderades högt och undervisningen ansågs i högre utsträckning ha utvecklat alumnernas tekniska förmågor än deras kreativa förmågor.²³

I synnerhet intervjuer med alumner från Teaterhögskolan och Musikhögskolan gav en tydlig bild av en utbildning som i hög utsträckning bidragit till deras tekniska utveckling som skådespelare och musiker. Svarande från Musikhögskolans samtliga utbildningsinriktningar gav i huvudsak positiva omdömen om instrumentalundervisningen och framhöll att kompetenta lärare och fri övningstid gett goda möjligheter till att utveckla de instrumentala, tekniska färdigheterna.

Av de öppna enkätsvaren framkom dock viss kritik mot en musikerutbildning som ibland ansågs vara för teknikorienterad: *”Utbildningen är ibland lite väl styrd av teknikstudier och hantverk. Man blir en hantverkare istället för konstnär.”* Samtidigt pekade ett par alumner som efter utbildning fått

²³ Störst skillnad i värderingen av utbildningens betydelse i dessa avseenden kunde noteras bland alumnerna på musikerprogrammet och komposition och arrangering där sex av tio menade att utbildningen i hög utsträckning utvecklat deras tekniska förmågor samtidigt som endast lite mer än var femte menade att utbildningen haft motsvarande betydelse för utvecklandet av deras kreativa förmågor.

jobb i institutionsorkestrar på hur deras yrkessituation, med ett många gånger hektiskt repetitions- och spelschema, ställde höga krav på hantverksmässig skicklighet. En av dessa tillade att konstnärskapet allt som oftast var begränsat till de egna uppdragen som frilansmusiker.

Den hantverksmässiga grundsynen på utbildningen framträdde som tydligast i intervjuer med Teaterhögskolans alumner. I nästan samtliga intervjuer påtalades Teaterhögskolans hantverksmässiga och tekniska inriktning som ett karakteristiskt och i slutändan positivt särdrag för teaterutbildningen. Så här uttryckte sig en alumna om utbildningens positiva egenskaper:

”Positivt är att det är en skola som är väldigt hantverksmässigt inriktad och att man lär sig arbeta med det man skall arbeta med, sin kropp, röst och allt sånt. Det är en väldigt lyxig utbildning med generellt bra pedagoger och mycket av allt.”

Enstaka kritiska synpunkter framkom dock i detta avseende.

”Jag ifrågasatte att i och med det var en konstnärlig utbildning så tyckte jag att de kanske missat något beträffande den konstnärliga delen, i den mån man kan utbildas i det. Man kan ju utbildas att föra ett samtal kring konst t.ex., att tvingas att formulera sig kring det man gör, vilket jag tycker är lite märkligt att man inte avkrävde av oss egentligen.”

De tekniska aspekterna av utbildningen var betydligt mindre framträdande när konstnärsalumnerna värderade sin utbildning. Snarare än teknik talade alumnerna från Konsthögskolan om värdet av fri tid för den egna konstnärliga utvecklingen samt av de konstnärliga samtalen mellan lärare och studenter. En av konstalumnerna reflekterade över utbildningen och i vilken mån den förberett honom för ett liv som konstnär:

”Rent tekniskt behöver man öva på olika saker men sen behöver man också öva på att lyssna på sin egen röst. Man behöver öva på att gå på den inre motorn själv och fullfölja idéer och det finns många sådana mekanismer inom en som man måste öva på. Där känner jag mig trygg och kurserna och allt känner jag har hjälpt mig så jag känner att utbildningen har varit väldigt bra.”

3.3 Undervisningens uppläggning och omfattning

Synpunkter om undervisningens uppläggning och omfattning handlade oftast om schemalagd och lärarledd utbildningstid samt om relationen mellan lärare och student. Redovisningen görs i denna del per konstnärsområde.

3.3.1 Musikhögskolan

En del av musikalumnernas synpunkter beträffande utbildningen handlade om lärarna, relationen mellan lärare och elev och graden av självständighet i undervisningen. En alumna från musikerutbildningen begrundade graden av självständighet i undervisningen:

”Svårt att veta vad man skulle förvänta sig. Jag tyckte att han (hennes lärare) pratade mycket om att man skulle vara självständig men efteråt så har jag insett att det skulle ta 300 år att lära sig spela om man skall räkna ut allting själv. Jag övade otroligt mycket men man behöver hjälp av någon, det är ju därför man går på en skola.”

Som musiker menade hon sig ha utvecklats betydligt mer som musiker efter utbildningen. Även om hon i vissa avseenden var nöjd med utbildningen menade hon på ett mera övergripande plan att den varit ”flummig” och att “man förväntades klara sig själv.” Hon förklarade att hon hade haft en lärare som varit på skolan då och då. Hon upplevde att undervisningen saknat engagemang och att instrumentlektionerna avverkats mer som ”på löpande band” och att hon med en mer närvarande lärare kunnat utvecklas mer som musiker. Även en annan alumna som gått musikerutbildningen med klassisk inriktning och som i huvudsak varit nöjd med utbildningen påtalade undervisningskvalitetens lärarberoende. Han hade själv haft två olika lärare på sitt huvudinstrument och den ena upplevdes som bättre än den andra.

Angående musikerutbildningens utformning kommenterade en alumna utbildningens höga grad av självständighet: “Man hade ju bra lärare så klart. Jag lärde mig en massa men jag kände en viss frustration i att man fick ta tag i allting själv.” Mycket tid hade funnits till den egna, fria utvecklingen som musiker men beträffande den höga graden av frihet som utbildningen till viss del ansågs byggd på tillade hon: “Friheten var även negativ för man lämnades mycket på egen hand. Och visst på något sätt kanske man tänker man kan ta en kvartmiljon i studielån och hyra en replokal då, lite så kändes det ibland.”

Intervjuer och kommentarer från några musikeralumner ger en bild av en musikerutbildning där studenter önskar sig mer lärarledd tid och där stu-

denter tidvis kan uppleva sig utelämnade åt sig själva. Problemet med begränsad lärarledd tid påtalades även i den granskning av landets konstnärliga utbildningar som Högskoleverket gjorde 2007. Avseende Musikerutbildningens omfattning konstaterade bedömargruppen: ”De mest påfallande svagheter i utbildningen som helhet gäller undervisningens omfattning och lärarnas ofta pressade arbetssituation” (HSV 2007:28 s. 28). I granskningen riktades även kritik mot en avsaknad av ensemblespel i form av organiserat kammarmusikspel vid Musikhögskolan i Malmö (ibid.). En återkommande synpunkt från musiker-alumnerna i de öppna enkätsvaren var att de önskat sig mer orkester- och ensemblespel under utbildningen.

Medan musiker-alumnerna riktade viss kritik mot undervisningens omfattning framkom synpunkter från musikleäralumnerna som gått IE samt G/GA beträffande utbildningarnas bredd. Å ena sidan sågs bredden i undervisningen som positiv och sades utgöra en god bas för yrkeslivet efter utbildningen. Å andra sidan kunde den upplevas splittrande. En alumn resonerade kring utbildningens bredd och några av de utmaningar den innebär:

”När jag gick tyckte jag det upplevdes som splittrat, att vara musiker som musikerstudenterna samtidigt som vi hade flera andra ämnen. Nu i efterhand kan jag tycka detta är bra. Det gav bredd och kunskap om många olika genrer.”

Bredden ter sig således som potentiellt splittrande under utbildningen men uppskattas då utbildningen bedöms i ljuset av alumnernas arbetslivserfarenheter. En alumn påpekade dock att utbildningens bredd gått till överdrift under den tid hon gått på utbildningen så att bredden riskerat göra utbildningen ytlig. Det förekom dock även en synpunkt om att musikleäro-utbildningen i någon mening varit för smal. En alumn från IE med inriktning mot jazz, som i stort var nöjd med den utbildning hon fått kommenterade utbildningsinriktningen:

“På IE jazz spelade vi bara jazz men när jag började arbeta på gymnasiet insåg jag att det inte är jazz som gäller så jag fick börja med att plöja igenom alla rockböcker som fanns. Jag har fått lära mig en helt ny repertoar.”

Hon förklarade att IE-jazzutbildningen var anpassad för att undervisa på en av de jazzfolkhögskolor som finns i landet, men då dessa var få så var det väldigt svårt att få ett lärarjobb där. De flesta fick istället jobb på den vanliga gymnasieskolan där det fanns få elever med tillräckliga förkunskaper för att kunna börja spela jazz och undervisningen därför ofta kretsade kring

annan repertoar. Hon efterlyste lärare från gymnasieskolan som kunde komma till skolan för att berätta om hur det var att undervisa på ett gymnasium.

3.3.2 Konsthögskolan

Bland konstalumnerna framhölls i synnerhet mötena med lärare och gästlärare samt tillgången till egen ateljé som positiva aspekter av utbildningen:

”Jag är jättenöjd med utbildningen. Det är jätteviktigt att få tid att utvecklas och ha en ateljé där man kan arbeta ostört i sin egen takt. Vi hade mycket ateljésamtal med lärare som kom och en bra balans mellan fasta och besökande lärare.” (Alumn som avslutat 2005)

Alumnen framhöll även vikten av att utbildningen gett tid för den egna konstnärliga utvecklingen och tillade:

“Den konstnärliga utvecklingen eller mognaden den är inte som andra utbildningar att man läser och sen kan man det man lärt sig utan det tar mycket längre tid. Det spelar ingen roll om man lär sig hur man tecknar eller hur man gör en skulptur så behöver den konstnärliga mognaden tid att växa fram, det är inget man riktigt kan bara läsa sig till. Där är det viktigt att man får tid till det utan att behöva ha ett jobb vid sidan som tar ens tankekraft.”

Friheten är en aspekt som återkommer i de öppna svaren då utbildningens starka sidor karakteriseras. I intervjuerna framkom dock en viss kluvenhet i förhållande till denna frihet. Å ena sidan framhölls friheten som en nödvändig förutsättning för den egna, självständiga konstnärliga utvecklingen under utbildningen. Å andra sidan framhöll några att friheten kunde medföra slutenhet och isolering. En alumn som generellt var väldigt nöjd med utbildningen beskrev Konsthögskolan som sluten, såväl i sin undervisningsform som i sitt förhållande till omvärlden: *”Malmö har alltid varit väldigt slutet. Just det, att jobba i grupp och presentera arbeten för varandra, finns det en slags rädsla för och man utsätts inte så mycket för det.”* Han jämförde med en annan konsthögskola i landet där studenterna haft månatliga möten på vilka de förväntades presentera sina arbeten för varandra och fortsatte:

”Jag har märkt att det är många som har problem med det och som blir väldigt isolerade tror jag, och det kan jag känna att Malmö skulle ta tag i lite mer. Många som gled igenom utbildningen kan jag känna.”

Han tillade dock att det var svårt att jämföra olika studenter. Vissa var mer produktiva och andra arbetade med större, mer tidskrävande projekt.

Lärarna beskrevs överlag i positiva ordalag med ord som kompetenta och inspirerande. Initiativet till lärarkontakter för ateljésamtal tycks dock ofta ligga hos den enskilde studenten. Den konstnärliga utvecklingen liknades vid en forskningsprocess där det är studentens ansvar att söka och utforska sitt konstnärliga uttryckssätt. Följande svar från enkätens öppna svar om utbildningens starka och svaga sidor illustrerar väl de utmaningar några alumner upplevt i förhållande till vad de erfarit som högt ställda krav på självständighet under utbildningen:

”Motstånd och svårigheter ligger ofta hos eleven själv. Jag var ganska blyg och hade svårt att ta för mig.” (Alumn från Konsthögskolan)

”Somliga elever klarar inte att tillvarata skolans fantastiska möjligheter då det inte ställs krav på att man ska visa verk mer än vid årsutställningen.” (Alumn från Konsthögskolan)

Om initiativet till samtal oftast ligger på studenten kan en mer tillbakadragen student riskera förlora det stöd han eller hon skulle behöva för att utvecklas som konstnär.

3.3.3 Teaterhögskolan

Alumnerna från Teaterhögskolan talade ofta i uppskattande ordalag om utbildningens kollektiva utformning där studenterna utbildades i ensembleform till att bli ensembleskådespelare. I ett flertal intervjuer påtalas utbildningens kollektiva, ensembleutformade karaktär och lyftes fram som något positivt och utmärkande för Teaterhögskolan i Malmö.²⁴ En alumn kommenterade utbildningens ensembleinriktning: *”Jag kan märka att de som gått i Stockholm på 90-talet är mer individuallistiska. I Malmö hade man lite av en öststatsmentallitet, mer kollektivistisk.”*

Alumnerna beskrev hur de blivande skådespelarna i Malmö förväntades arbeta i grupp och utvecklas som en ensemble. Som ett exempel berättade en alumn att de vid antagningen till utbildningen fått höra att studieuppehåll under utbildningstiden inte rekommenderades. Flera alumner uttryckte dock en viss kluvenhet till denna ensembletradition där den i vissa stunder

²⁴ Vad denna ensembletradition i övrigt står för har inte vidare undersökts i denna studie.

ansågs minska alumnernas möjligheter att få jobb. Arbetsmarknaden framställdes som förändrad i den meningen att tiden med långa kontrakt i fasta ensembler var över:

”Utbildningen är upplagd för en arbetsmarknad som inte länge existerar. Speciellt i Malmö är man utbildad till ensembleskådespelare där man gör mycket saker tillsammans och så såg det ju ut på 80-talet och en bit in på 90-talet, att det fanns ganska stora ensembler som behövde nya skådespelare som kom ut och så arbetade man tillsammans hela livet. Men det finns inte längre. Det finns inga ensembler längre utan man hoppar hit och dit hela tiden.”

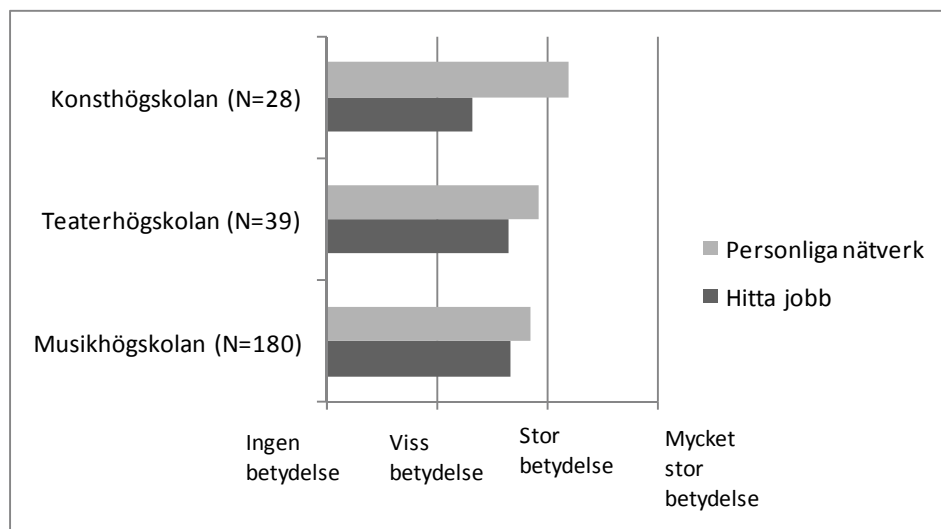
Samtidigt ansågs utbildningens traditionella uppbyggnad i andra stunder öka alumnernas möjlighet till jobb och upplevdes som en positiv kvalitet bland arbetsgivare inom teatern. I några fall kontrasterades utbildningen i Malmö med teaterutbildningen i Stockholm. Medan utbildningen i Stockholm beskrevs som mer utåtriktad, ha fler tillfälliga gästlärare och uppmuntra studenterna till kontakter med arbetsgivare inom teaterområdet under utbildningstiden, sades utbildningen i Malmö prioritera studenternas utveckling till skådespelare utan extern påverkan av exempelvis arbetsgivare.

3.4 Utbildningens betydelse för alumnernas yrkeslivsrelaterade förmågor och personliga nätverk²⁵

Hur värderade alumnerna utbildningens betydelse för deras förmåga att hitta jobb samt att utveckla sina personliga nätverk? Sammanfattningsvis kan konstateras att alumnerna endast i måttlig omfattning tillskrev utbildningen någon större betydelse för deras förmåga att hitta jobb. Dock tillskrevs utbildningens roll för att etablera personliga nätverk en större betydelse. Detta gällde i synnerhet för alumnerna från Konsthögskolan.

²⁵ Med yrkesrelaterade förmågor avser vi i detta sammanhang förmågan att hitta jobb samt andra yrkesrelaterade förmågor. Då andra undersökningar såväl utom som inom det konstnärliga området pekat på de personliga nätverkens betydelse för alumnernas möjlighet att finna sysselsättning redovisas utbildningens betydelse för de personliga nätverken även i denna del.

Diagram 3.4: Utbildningens betydelse för alumnernas personliga nätverk samt förmågan att hitta relevant jobb. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Då utbildningens betydelse för de personliga kontakterna jämförs med omfattning av arbete inom det konstnärliga området kan ett visst samband noteras. De som värderade utbildningens betydelse för de personliga kontakterna högt tenderade även i högre grad ha arbetat med musik, konst eller teater. Det tycks som om de som under sin utbildningstid lyckats skapa personliga nätverk i högre utsträckning fått arbete efter avslutad utbildning. Denna observation gäller inom samtliga konstnärsområden och är överensstämmande med tidigare studier som uppmärksammat de personliga nätverkens betydelse för att hitta arbete efter avslutad utbildning (Rapport 2008:249).

3.5 Har utbildningarna förberett alumnerna för yrkeslivet?

I vilken omfattning hade utbildningarna förberett alumnerna för yrkeslivet och var det några färdigheter som de saknade? Å ena sidan framhåller intervjupersoner att utbildningen i stora drag förberett dem för det kommande yrkeslivet. Å andra sidan har ett flertal upplevt sig sakna vissa färdigheter sedan inträdet på arbetsmarknaden. Alumnerna gör dock olika bedömningar av utbildningens ansvar att kompensera för dessa brister. Somliga menar att utbildningen borde gett dem dessa färdigheter medan andra snarare anser att det borde vara upp till alumnerna att själva utveckla dessa färdigheter efter avslutad utbildning. Medan somliga således påtalar utbildningens ansvar betonar andra snarare det egna ansvaret. Denna motsättning gör sig gällande inom samtliga konstnärsområden och handlar ytterst om balansen mellan utbildningarnas mer praktiskt, arbetslivsrelaterade kunskaper

per och dess mer konstnärliga färdigheter. Redovisningen görs fortsättningsvis för varje konstnärsområde för sig.

3.5.1 Musikhögskolan

Respondenter från de olika utbildningsinriktningarna fokuserade på olika saker då utbildningens innehåll diskuterades i förhållande till arbetslivets krav. Medan alumner från musiker- och kyrkomusikerutbildningarna saknat kunskaper i ekonomi och marknadsföring påtalade alumner från de pedagogiska utbildningarna bristande färdigheter i administration och pedagogiska verktyg i hur man handskades med elever med särskilda behov.

”Det kom som en överraskning att det inte var mer undervisning när jag började jobba. Utbildningen borde ha innehållit mer om att skriva omdömen, betyg, utvecklingssamtal, hur man kan handskas med elever i olika situationer, olika typer av svårigheter såsom autism, adhd, m.m.” (alumn från Musiklärarutbildningen G/GA).

”Musikerutbildningen förberedde mig inte alls. Det jag lärt mig som musiker är att ta tag i allting själv. Det fanns en massa musiker på plats men man gavs ingen utsträckande hand. När det gäller IE var det praktiken och till viss del metodiken och ensembleledningslektionerna. Men verklighetsförankring, det vet jag inte. När man kommer ut tror man att man är färdig som lärare men det är man inte. Det är många andra uppgifter man tilldelas som administrativa uppgifter, att vara mentor, ha en större koll på gymnasieskolan hade jag önskat mig” (Alumn som gått både IE och Musikerutbildning).

Som ovan nämnts har kritik beträffande bristande arbetslivskunskaper i de konstnärliga utbildningarna framförts tidigare. I Högskoleverkets granskning av landets musikerutbildningar framfördes ett behov av ett ökat inslag av kurser i praktiskt yrkesliv tidigare i utbildningen (HSV 2007:28 R) och i Musikhögskolans egen alumnundersökning av Musiklärarutbildningarna från 2004 påtalades en avsaknad av praktiska kunskaper som kunskap om konflikthantering och utvecklingssamtal (Arstam 2004). Sedan 2006 har ett karriärkontor inrättats på Musikhögskolan vars syfte är att på olika sätt stödja studenterna inför inträdet på arbetsmarknaden.

Som följande citat illustrerar var dock inte kritiken från musikläraralumnerna mot utbildningens grad av yrkesförberedelse entydig.

”Jag skulle väl tro, så väl som man kan bli förberedd . Det är väl lite som att vara förälder: Man är förberedd men man kan ändå inte riktigt tänka

på hur det är för den chocken kommer ändå när man kommer ut". (Alumn som gått GG).

"Jag tycker den förberedde mig otroligt bra. Jag har ju tagit mig an uppgifter som var svåra och som jag inte lärt mig någonting om under utbildningen men jag hade lärt mig en inställning som gjort att jag kunnat ta mig an de här uppgifterna ändå. Sen får man också låta resten av livet ingå i en läroprocess på nått sätt. Det är inte bara inom utbildningens ram jag kan lära mig något utan jag kan lära mig saker sen också." (Alumn som gått IE)

Enligt dessa citat antyds en musikleäroutbildning som i hög utsträckning gett alumnerna en bra grund att stå på inför arbetslivets skiftande utmaningar.

Även utifrån kyrkomusikernas svar framkom olika och delvis motsägelsefulla synpunkter beträffande avvägningen mellan utbildningens konstnärliga och yrkesrelaterade färdigheter. En alumn kommenterade *"Svenska kyrkan idag söker inte efter personer som kan spela Buxtehude²⁶ på orgel. Det är löjligt att ha en organistexamen för det är inte detta de efterfrågar."* Snarare än att vara en skicklig musiker framhöll alumnerna att det var viktigare att: *"vara socialt kompetent och att det fungerar med kören och sen kan du spela psalmer som skit."* Vidare krävde arbetet en hel del administrativ kompetens. Dessa synpunkter till trots menade alumnerna inte att utbildningen borde göras mer arbetslivsanpassad. Istället poängterades att utbildningens huvudfokus borde vara att utbilda skickliga musiker och liknade situationen med den en pilot möter:

"Alla flygresor i princip ser ut så att man startar, faller in i hjulen och sen kommer flygvärdinnan med kaffe, så flyger planet på autopilot, sen faller man ut i hjulen, och det var det som i princip hände. Men den dagen då vänstra motorn ramlar av då gör de skäl för sin lön. Det handlar om att ha en överkapacitet."

Även om arbetet som kyrkomusiker oftast inte tillät ett fullständigt utnyttjande av de konstnärliga färdigheter som tillägnats under utbildningen så gällde det att ha en överväxel när situationen krävde det.

En annan kyrkomusikeralumn delade delvis synpunkten att kyrkomusikerutbildningen inte var anpassad till arbetslivets krav:

²⁶ Buxtehude var en dansk-svensk organist och kompositör (1637-1707).

”Vissa delar är inte anpassade till den verklighet som möter de tidigare studenterna. Som kantor hör det inte till vanligheterna att man har Chopinkvällar i församlingen direkt, utan det är andra kompetenser som krävs. De kunskaper vi lär oss i t.ex. kördirigering kommer jag aldrig att kunna använda då jag inte kan få ihop en kör där dessa kunskaper kommer till användning.”

I motsats till den tidigare alumnen menade han dock att utbildningen borde förändras med mindre fokus på det strikt konstnärliga och ökad omfattning av kunskaper som behövdes ute i verksamheterna, så som gehörspiano:

”Man har mycket mer nytta av att kunna yxa av en barnvisa på piano än av att kunna spela väldigt avancerade pianostycken, vilket det läggs mycket vikt på ... något som i och för sig är bra men i arbetet som församlingsmusiker så är det annan kompetens man behöver.”

Han menade även att utbildningen i ökad omfattning borde innefatta kurser i administration.

Det framgår således att alumner å ena sidan kan vara eniga i kritiken att arbetslivet ställt dem inför utmaningar och krav på färdigheter de inte haft med sig från utbildningen men att de samtidigt gör olika bedömningar beträffande behovet av att förändra utbildningen.

3.5.2 Teaterhögskolan

Även bland Teaterhögskolans alumner framkom en delad bild av skådespelarutbildningens grad av yrkesförberedelse. Alumnerna ger uttryck för att ha känt viss osäkerhet och saknat vissa färdigheter inför inträdet på arbetsmarknaden. Exempel på färdigheter som de ansett sig sakna efter utbildningen var kunskaper om CV-skrivande samt marknadsföring. Alumnerna hade dock haft olika åsikter om utbildningens möjligheter att kompensera för dessa brister. En alumner reflekterade kring kopplingen mellan utbildning och yrkesverksamhet:

”Jag var väl så förberedd som man kan vara. Det är väl som alla konstnärliga yrken att man måste fortsätta hela tiden att utveckla sig så det är lite som om man får ett körkort, och sen får man fortsätta öva sig. Jag tycker man har fått bra verktyg för jobbet.”

Denna alumner som efter examen fått ett jobb i en friteatergrupp ansåg sig väl förberedd för sin fortsatta yrkeskarriär som skådespelare. Utbildningen, yrket och de färdigheter som måste utvecklas, beskrevs som en process och

liknades vid ett körkort: utbildningen gav tillstånd att köra, sedan lärde man sig det man behövde på vägen. Alumnen fortsatte:

”Sen visste jag kanske inte så mycket om branschen, hur det egentligen gick till och hur skådespelarjobben såg ut runt omkring. Men det är kanske inte heller en skolas uppgift, att förklara hur marknaden och branschen fungerar, det vet jag inte om jag tycker universitetet måste göra utan det lär man sig när man kommer ut”.

En alumna som efter en period av arbetslöshet och ströjobb utanför skådespelaryrket fått jobb i en fritateatergrupp i Malmö, menade dock att skolan i detta avseende hade ett ansvar för studenternas beredskap att möta yrkeslivet:

”Skolan var lite som en skyddad verkstad. När man kom ut förväntades man stå på egna ben, men man visste inte riktigt hur. Jag vet inte om dessa kunskaper är utbildningens ansvar att ge men jag kan nog tycka det.”

Alumnen pekade på att arbetsmarknaden för skådespelare förändrats och han menade att fler utexaminerades till en arbetsmarknad karakteriserad av färre fasta anställningar och kortare kontrakt. Han pekade på den stress det innebar att ständigt behöva söka jobb samtidigt som pågående produktioner tog det mesta av tiden i anspråk.

Ett flertal alumner nämnde även att utbildningen innefattat för lite förberedelse för arbeten inom TV och film. I Högskoleverksets granskning av Teaterhögskolan i Malmö konstaterades även att filmundervisningen vid tidpunkten för granskningen var *”blygsam och endast uppgick till ett par veckor”* och rekommenderade ökat fokus i utbildningen mot TV, film, radio och musikdramatik (HSV 2007:26 R).

En oro över möjligheterna att finna arbete som skådespelare och att alltför många skådespelare utbildas till för få arbetstillfällen uttrycktes av ett flertal alumner. En alumna som intervjuades föreslog att utbildningen borde halvera sitt antagningstal. Som tidigare nämnts pekar mycket riktigt trenden mot en situation med allt fler utexaminerade skådespelare till ett oförändrat antal arbetstillfällen (SCB 2008).

3.5.3 Konsthögskolan

Även Konsthögskolans alumner hade en del synpunkter beträffande utbildningens mer yrkesinriktade innehåll och exempelvis nämndes brister såsom samtal om livet efter studierna och kunskaper om arbetsmarknaden, galleri-

erna och stipendiesystemet. Bristen på en mer systematisk återföring till studenterna om dessa aspekter av konstnärslivet var även något som påtalades i Högskoleverkets granskning av landets konsthögskolor (HSV 2007:25).

Hur väl förberedde utbildningen alumnerna för livet som konstnärer? Följande svar gav en alumna som i stort varit väldigt nöjd med den utbildning han fått:

”Man kanske inte var så förberedd för hur det skulle det bli efteråt. Man slussas mer ut sen är det avklarat. Kan kännas lite som att man bara hamnade där och skulle klara sig själv utan att vara riktigt förberedd hur det skulle vara. Det var svårare än vad man trodde, ekonomiskt och hur det funkar. Lite mer förberedd kunde man vara på detta.”

Han sade att han kände många tidigare studenter som inte slagit igenom som konstnärer och lagt av. För hans egen del var det främst yrkets sociala sida han inte klarade av:

”Jag har haft svårt för det där sociala nu de senaste åren, eller det var det som gjorde att jag inte riktigt pallade med det. Det är svårt, särskilt när man inte är ett riktigt proffs på det. Jag är inte så skicklig på sociala grejer, kontaktgrejer, och det är mycket det som gäller nu för tiden. Jag ägnade mer tid åt att jobba i ateljén, men jag vet jag måste bli bättre på det.”

En annan alumna, som bytt yrkesbana, ställde sig dock frågande till om ett ökat inslag av praktiska kurser under utbildningen skulle ha ökat hennes möjligheter till att arbeta som konstnär:

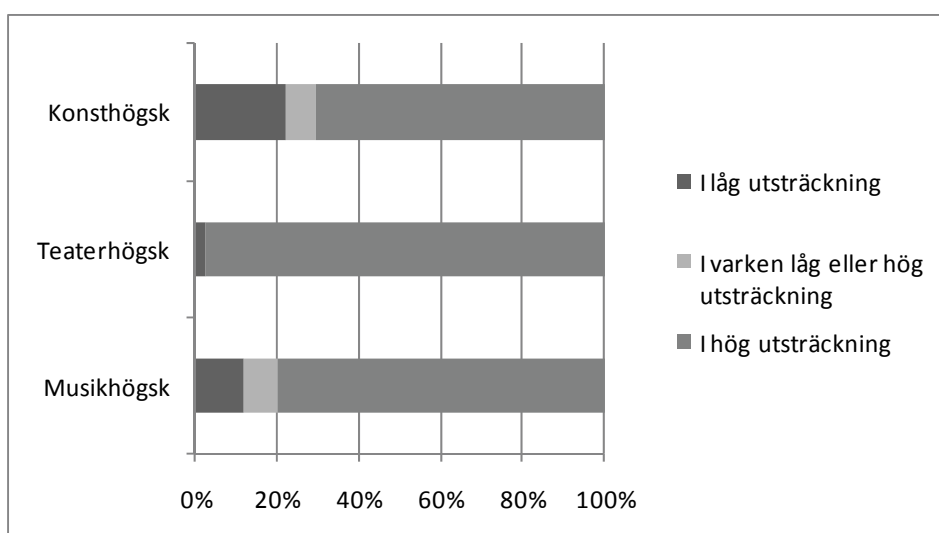
”Det var en fantastisk utbildning! Jag vet inte om det går att klämma in mer praktiska kurser, jag vet inte om det hjälper. Är man upptagen med annat (den konstnärliga utvecklingen) nås man inte av budskapet.”

Hon nämnde dock den tuffa arbetsmarknad som många konstnärer konfronterades med efter avslutad utbildning, där det enligt denne alumna gällde att *”ständigt prata om sina arbeten, att ständigt vara tillgänglig, ständigt synas, ständigt jobba för sitt varumärke.”* Hon menade att många troligtvis haft en mer professionell inställning än vad hon haft. *”Jag var väldigt naiv. Jag trodde faktiskt det skulle räcka att jag gjorde bra konst, men det gör det inte.”* En alumna menade att han varit väl förberedd men att det beror på vilka kurser man väljer, och tillade att *”sen skall man ha tur också”* (för att lyckas).

3.6 Alumnernas användning av sin utbildning i sitt yrkesutövande

Trots viss kritik mot utbildningarnas koppling till yrkeslivet menade åtta av tio alumner att de i hög utsträckning haft användning av utbildningen i sitt yrkesutövande. Andelen är hög från samtliga tre konstnärsområden och högst bland dem från Teaterhögskolan. Våldigt få alumner menade att de inte haft någon användning av utbildningen i sitt yrkesliv och dessa stod som regel utan försörjning inom sitt konstnärsområde. Störst var denna andel bland alumnerna från Konsthögskolan där drygt en femtedel i låg utsträckning haft nytta av sin utbildning.

Diagram 3.5 Alumnernas användning av sin utbildning i sitt yrkesutövande. Svar presenteras per konstnärligt utbildningsområde.

3.7 Valt att åter utbilda sig inom det konstnärliga området?

En majoritet från samtliga tre konstnärsområden angav att de troligen eller absolut åter skulle utbilda sig inom sitt konstnärområde. Säkrast är alumnerna från Konsthögskolan där i princip samtliga svarade troligen eller absolut. Störst tveksamhet finner vi bland Musikhögskolans respondenter.

Diagram 3.6 Alumner som absolut eller troligen åter skulle valt att utbilda sig inom musik, konst eller teater. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

Om frågan ställs i jämförelse med yrkestitel under 2009 visar det sig att varannan skådespelare, sju av tio konstnärer och sex av tio kyrkomusiker absolut åter skulle valt att utbilda sig till ett yrke inom teater, konst eller musik. Störst tveksamhet i detta avseende återfanns hos musklärarna där nästan var fjärde (24 %) troligen inte åter skulle utbildat sig inom musik.

4. Referensförteckning

Arbetsförmedlingen Kultur (2010) *Arbetsmarknadsprognos för kulturarbetsmarknaden 2010*

Arstam, Lena (2004). *Uppföljning av tidigare musiklärare vid Musikhögskolan i Malmö*

Edström, A-M. (1998) *Konstnärligt lärande*. Pedagogiska institutionen, Lunds universitet

Edström, A-M. 1998 (2008) ”To Rest Assured: A Study of Artistic Development” i *International Journal of Education & the Arts* s. 1 – 24

Examen i ekonomi – och sedan? 2003-2005 års lundaekonomer om utbildning och yrkesliv. Rapport 2008:251, Utvärderingsenheten, Lunds universitet

Flodén, Cecilia (2004) *Musiker. Yrke och Passion. Uppföljning av tidigare studenter vid Musikerutbildningen på Musikhögskolan i Malmö*

Från examen till arbete. En uppföljning av innehåll och relevans i utbildningarna vid Lunds universitet. Rapport 2006:241, Utvärderingsenheten, Lunds universitet

Humanister i yrkeslivet. Rapport 2008:249, Utvärderingsenheten, Lunds universitet

Högskoleverket (Rapport 2005:17 R). *Utvärdering av den nya lärarutbildningen vid svenska universitet och högskolor*

Högskoleverket (Rapport 2007:25 R). *Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom fri konst*

Högskoleverket (Rapport 2007:26 R). *Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom sceniskgestaltning och produktion*.

Högskoleverket (Rapport 2007:28 R). *Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom musikerutbildningarna vid svenska universitet och högskolor*

Högskoleverket (Rapport 2010:1 R) *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden. Ett planeringsunderlag inför läsåret 2010/11.*

Köllerström, Anders (2000) *Konstnärliga utbildningar vid Göteborgs universitet. En uppföljning av tidigare studenters yrkesverksamhet och deras retrospektiva uppfattningar om sina utbildningar.* Musikhögskolan i Göteborg.

Lunds universitets handlingsplan för kvalitetsarbete gällande utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2009 – 2012. Dnr LS 2009/221

Lunds universitets policy för kvalitetsarbete i utbildningen 2009 – 2012. Dnr PLAN 2008/75

SCB (2009) *Trender och Prognoser 2008: befolkning, utbildning, arbetsmarknad med sikte på år 2030* Stockholm: SCB

SCB (2008) *Inträdet på arbetsmarknaden.* Enkätundersökning våren 2008 bland examinerade från högskolan läsåret 2004/05

Sammanställning av alumnundersökning av Konsthögskolan.

Utbildning och arbetsliv. En alumn- och avnämardundersökning på LTH. Rapport 2010:260, Utvärdering, Lunds universitet

Musik – Konst – Teater Alumnundersökning 2010

Bakgrund

1. Vilken högskola studerade du på?

Musikhögskolan

Ange utbildning:

Musikerutbildning

Kantorsutbildningen

Komposition och arrangering

Lärarutbildning i musik GA

Lärarutbildning i musik G

Lärarutbildning i musik IE

Organistutbildningen

Teaterhögskolan

Ange utbildning:

Skådespelarutbildningen

Dramatikerutbildningen

Regiutbildningen

Konsthögskolan

2. Vilket år började du din utbildning i Malmö? _____

3. Vilket år avslutade du din utbildning i Malmö?

2002

2003

2004

2005

2006

2007

4. Har du tagit ut examen?

Ja

Nej

► Om NEJ, varför inte? _____

5. Gjorde du något studieuppehåll under din utbildning?

Ja

Nej

→ gå vidare till fråga 8

6. Hur långt var studieuppehållet?

Mindre än 1 termin

1-2 terminer

Mer än 2 terminer

7. Vad gjorde du under ditt studieuppehåll? (Flera alternativ kan anges.)

Arbetade med musik/konst/teater

Arbetade med annat än musik/konst/teater

Andra studier

Föräldraledig

Sjukskriven

Annat, Vad? _____

8. Har du studerat vidare efter utbildningen?

Ja

Nej

► Om JA, vad har du studerat? _____

9. Vilket år är du född: 19 _____

10. Kön: Kvinna

Man

11. Har du hemmavarande barn under 18 år?

Ja

Nej

12. Var bor du idag? (Stad/kommun): _____

13. Är någon av dina föräldrar födda i ett utomnordiskt land?

Ja

Nej

Arbetsmarknad

14. I vilken utsträckning har du försörjt dig på musik/konst/teater sedan du avslutade utbildningen?

- Inte alls → gå till fråga 16
- I viss utsträckning
- I hög utsträckning
- Helt

15. Efter hur många månader fick du ditt första arbete inom musik/konst/teater sedan du avslutade din utbildning?

- Jag hade redan arbete när utbildningen avslutades
- 1-6 månader
- 7-12 månader
- Mer än 12 månader

16. Hur många månader har du uppskattningsvis varit arbetslös sedan du avslutade din utbildning inom musik/konst/teater?

- Jag har inte varit arbetslös sedan jag avslutade utbildningen
- 1-6 månader
- 7-12 månader
- 13 - 24 mån
- Mer än 24 mån

17. Har du sedan du avslutade din utbildning arbetat inom musik/konst/teater utan eller med symbolisk ersättning för det arbete du utfört?

- Inte alls
- I viss utsträckning
- I hög utsträckning
- Helt

18. Har du varit verksam utomlands inom musik/konst/teater sedan du avslutade din utbildning?
(Flera alternativ kan anges.)

- Nej
- Ja, i Danmark, ange var: _____
- Ja, i annat nordiskt land än Danmark
- Ja, i Europa (utom Norden)
- Ja, i USA
- Ja, i övriga världen

► Om JA, kommentera vad du gjort: _____

Arbete under 2009**Frågor om ditt arbete och din försörjning under perioden 1 januari-31 december 2009.**

19. Uppskatta hur din försörjning fördelats under år 2009. (*Summera till 100%.*)

Arbete inom musik/konst/teater	_____ %
Annat arbete än inom musik/konst/teater	_____ %
A-kassa	_____ %
Försörjningsstöd	_____ %
Annan försörjning	_____ % Vad: _____
<i>Totalt:</i>	<i>100 %</i>

20. Om du under 2009 försörjt dig inom musik/konst/teater – vad har du försörjt dig som?

Ange yrkestitel: _____

21. I vilken utsträckning har du i ditt arbete under 2009 haft användning av din utbildning inom musik/konst/teater? **I mycket låg utsträckning** **I mycket hög utsträckning**

Kommentera gärna ditt svar: _____

22. Har du under 2009 helt eller delvis haft ett annat arbete än inom musik/konst/teater?

Nej → gå till fråga 26 Ja, Ange vilket: _____

23. Du som under 2009 inte försörjt dig inom musik, konst eller teater. Har du bytt yrkesbana?

Ja Nej → gå till fråga 26

24. Vad var ditt huvudsakliga skäl att byta yrkesbana? _____

25. När beslutade du dig för att byta yrkesbana? *Till dig som besvarar fråga 25 → gå sedan till fråga 30*

- Under utbildningen
 < 1 år efter avslutad utbildning
 1 – 4 år efter avslutad utbildning
 > 4 år efter avslutad utbildning

26. I vilken form har du under 2009 haft arbete inom musik/konst/teater?

- Tillsvidareanställning ("fast anställning")
 Visstidsanställning (projektanställning/vikariat)
 Timanställning/motsv.
 Eget företag
 Annan anställning, ange vilken: _____

27. För dig som varit verksam inom musik eller teater: Uppskatta hur många kortare uppdrag (kortare än 1 vecka) såsom spelningar, reklaminspelningar, röstjobb du haft under 2009. Ange typ och antal under den rubrik som passar dig.

Musik: _____

Teater: _____

28. För dig som varit verksam inom konst: Uppskatta hur många utställningar, installationer eller motsvarande du haft under 2009. Ange typ och antal.

Konst: _____

29. Du som under 2009 arbetat som lärare. Ange var du varit verksam?

- Gymnasieskola Kulturskola Kursverksamhet/studieförbund
 Högstadium Folkhögskola Privat undervisning
 Högskola eller universitet Kyrkligt samfund
 Annan pedagogisk verksamhet, vilken? _____

Arbete, identitet och framtid

30. I vilken utsträckning har du idag en identitet som motsvarar det du utbildade dig till inom musik/konst/teater?

Inte alls I viss utsträckning I hög utsträckning Helt

31. Tror du att du om tre år kommer att arbeta inom musik/konst/teater?

Ja Nej Vet ej

32. Ta ställning till följande påståenden utifrån din erfarenhet av arbete inom musik/konst/teater. (Svarsalternativ: *instämmer inte, instämmer delvis, instämmer till stor del, instämmer helt.*)

	Instämmer inte		Instämmer helt	
Jag har haft lätt att finna arbete inom mitt yrke	☐	☐	☐	☐
Jag trivs med mitt arbete	☐	☐	☐	☐
Jag klarar mig på den lön jag fått	☐	☐	☐	☐
Jag har stora möjligheter att påverka min arbetsituation	☐	☐	☐	☐
Mitt yrke präglas av jämlikhet mellan könen	☐	☐	☐	☐
Mitt yrke präglas av lika möjligheter oberoende av vilket land du kommer ifrån	☐	☐	☐	☐

Utbildning – Arbete

33. Vilken betydelse anser du att utbildningen haft för din ...

(Svarsalternativ: ingen betydelse alls, viss betydelse, stor betydelse, mycket stor betydelse.)

Ingen betydelse alls	Mycket stor betydelse		

- professionella utveckling	☐	☐	☐	☐
- professionella identitet	☐	☐	☐	☐
- förmåga att kritiskt reflektera över ditt och andras konstnärliga förhållningssätt	☐	☐	☐	☐
- förmåga att beskriva, analysera och tolka konstnärlig form	☐	☐	☐	☐
- tekniska färdigheter inom musik/konst/teater	☐	☐	☐	☐
- förmåga att genomföra konstnärliga uppgifter inom givna tidsramar	☐	☐	☐	☐
- kreativa förmåga	☐	☐	☐	☐
- förmåga att kritiskt värdera kunskap och information	☐	☐	☐	☐
- förmåga att självständigt forma och uttrycka egna idéer	☐	☐	☐	☐
- förmåga att göra muntliga presentationer	☐	☐	☐	☐
- personliga utveckling	☐	☐	☐	☐
- personliga nätverk	☐	☐	☐	☐
- förmåga att hitta relevant jobb	☐	☐	☐	☐

34. När du utifrån din yrkesverksamhet ser tillbaka på din utbildning. Hur skulle du beskriva utbildningens starka respektive svaga sidor?

Starka sidor:

Svaga sidor:

35. Hur väl stämmer din bild av att vara verksam inom musik/konst/teater överens med den bild du hade under utbildningen?

- Inte alls I viss utsträckning I hög utsträckning Helt

► Om bilden inte stämmer - vilken är den viktigaste skillnaden? _____

36. Skulle du idag valt att utbilda dig till ett yrke inom musik/konst/teater?

- Absolut inte Troligen inte Troligen Absolut Vet inte

37. Hur viktigt är det idag för dig att hålla kontakt med Musikhögskolan/Konsthögskolan/Teaterhögskolan?

- Oviktigt Ganska oviktigt Varken viktigt eller oviktigt Ganska viktigt Mycket viktigt

► Kommentera ditt svar: _____

Plats för övriga kommentarer

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Representativitet

		Urval (andel)	Svar (andel)
Boenderegion	Malmö	40%	33%
	Övriga Skåne	21%	23%
	Övriga Sverige	17%	20%
	Stockholm	17%	17%
	Göteborg	5%	6%
	Utlandet	1%	1%
		100%	100%
Ålder	Under 30 år	15%	15%
	30-34 år	58%	60%
	35-39 år	22%	21%
	Över 39 år	6%	4%
		100%	100%
Kön	Kvinna	50%	53%
	Man	50%	47%
		100%	100%
Utbildning	Kyrkomusiker*	8%	8%
	Musikerutb. **	30%	30%
	Musiklärarutb***	34%	35%
	Skådespelarutb.	16%	16%
	Utbildning i konst	13%	12%
		100%	100%

* Gruppen utgör en sammanslagning av kantorsutbildningen och organistutbildningen.

** Gruppen utgör en sammanslagning av musikerutbildningen och komposition- och arrangering.

*** Gruppen utgör en sammanslagning av musiklärarutbildningarna Instrumental och ensemble (IE), Grundskola/gymnasium (G) samt Grundskola/annat ämne (GA).

Bilaga 3

Alumnernas försörjningsgrad inom musik, teater eller konst sedan avslutad utbildning. Svar redovisas per konstnärligt utbildningsområde.

	Inte alls	I viss utsträckning	I hög utsträckning	Helt	Tot.
Musikhögskolan (N=179)	3%	15%	15%	67%	100%
Teaterhögskolan (N=39)	0%	0%	39%	62%	100%
Konsthögskolan (N=28)	18%	25%	25%	32%	100%